

DIRVA

THE FIELD

Nr. 47

Birželio-June 18, 1959

Cleveland, Ohio

MIRĖ VYTAUTAS GYLYS

Lietuvos generalinis konsulas Kanadai

Birželio 14 d. vakare Toronte mirė Lietuvos gen. konsulas Kanadai Vytautas Jonas Gylys, sulaukęs 73 m. amžiaus.

Kuršių mariose

Kaip sovietinė spauda praneša, jau eilė metų žuvų skaičius Kuršių mariose yra visai sumažėjęs. Tai galima prilyginti tiesiog sąmoningam žuvų išnaikinimui.

1956-57 buvo visiškai uždrausta Kuršių mariose žuvalti ir trūkstant žuvis atvežta iš Leningrado ir kitur ir paleista Kuršių mariose veisimuisi. Tačiau šiuo Lietuvos komunistų išleistu potvarkiu nesijautė visiškai suvaržyti t. v. Kaliningrado — Karaliaučiaus srities žvejai, nes šie administraciniai priklauso Sovietinei Sąjungai. Jie žuveno ne tik Rytprūsų dalyje, bet atvykdavo ir Lietuvos pusėn ir išžvejojo prieaugliui atvežtas žuvis. Iš kilo viešas triukšmas ir polemika spaudoje. Apie tą ginčą nieko oficialiai jau nebegirdima, tačiau reikia manyti, kad šis reikalas dar nėra baigtas.

1959 m. balandžio pabaigoje Vyr. Lietuvos respublikinio sovieto posėdyje buvo paskelbtas naujas gamtos apsaugos įstatymas. Šia proga išpejančiai atkreipė dalyvių dėmesį apie gresiančią gamtos katastrofą labai didelės apimties formoje Kuršių Neringoje. Ten savo laiku griežtoje priežiūroje buvo tvarkoma augmenija, kad nebūtų užpustomos Kuršių marios. Bet ilgą laiką militarinės sovietų draudžiamosios zonos padėty tas reikalas buvo visiškai apleistas. Per tą laikotarpį smėlis užpustė uosto įplauką ir net pasiekė krantinės laukus.

Ypatingai katastrofiškoje padėtyje randasi pietinė Kuršių marių dalis, kuri yra valdoma tiesioginiai sovietų. Čia artėja neįsivaizduojama katastrofa. Netaisoma Neringa įgalino Baltijos jūros vandeniui vietomis Neringą — taip pagrauzti, kad Baltijos jūros vanduo kiekviena metu gali susijungti su Kuršių Marių vandeniu. O kadangi Kuršių Marių vandens lygis yra kur kas aukštesnis už Baltijos jūros vandenį, gali vieną dieną Kuršių Marių vanduo ištekti Baltijos jūron, kas reikštų katastrofinę padėtį Kuršių Marių uostų įrengimams.

Vytautas Gylys

Velionis buvo gimęs 1886 m. Griškabūdyje, 1907 m. baigęs Kauno gimnaziją ir 1912 m. Petrapilio univ. teisių fakultetą. 1912-1917 m. dirbo Petrapilyje, vėliau reikalų ministerijos juriskonsultūroje, 1917-18 m. Suomijos generalgubernatūroje, tuo pat metu būda-

mas Suomijos lietuvių tremtinių draugijos pirmininku ir dėstydamas politinę ekonomiką Helsinkio liaudies universitete.

1919 m. įstojo į atsikuriančios Lietuvos diplomatinę tarnybą, kurioje, eidamas įvairias pareigas, išbuvo iki staigios mirties: 1919 Lietuvos atstovas Suomijai, 1920 — Estijai; nuo 1921 m. Lietuvos konsulas Karaliaučiuje, Kopenhagoje, Rygoje, nuo 1930 m. gen. konsulas Londone; 1932-34 m. Klaipėdos gubernatoriaus, 1934 Charge d'Affaires Briuselyje, 1937 įgaliotas ministeris ir nepaprastas pasiuntinys Stockholme, 1938 toms pareigoms skirtas Danijai ir Norvegijai. 1949 IV 11 atvyko gen. konsulo pareigoms į Kanadą.

Gyvendamas įvairiuose kraštuose, bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje, teikdamas naujienų iš tų kraštų, visad aktyviai domėjos ir rėmė lietuviškąją veiklą.

Maskvoje 5 milijonai gyventojų

Pagal oficialius statistikos davinius Sovietų Sąjungoje 1959 metų sausio 15 d. buvo 208,826,000 gyventojų. Nuo paskutinio, 1939 m. įvykusio surašymo, gyventojų skaičius padidėjo 18 milijonų.

Į tą skaičių įeina Sovietų Sąjungos nuo 1939 metų užgrobtų žemių gyventojai, pradedant Karaliaučiaus sritimi ir Lietuva, baigiant Besarabija ir Dobrudza. Vidutiniškai, visos Sovietų Sąjungos gyventojų padidėjimas sudaro 9,5%, tačiau Rytų sritys augo žymiai sparčiau. Pvz., T olimuose Rytuose gyventojų padidėjo 70%, Vidurinėje Azijoje ir Kazachstane 38%, Rytų Sibire 34%, Uralo srityje 32% ir Vakarų Sibire 24%. Šitie skaičiai demonstruoja, koks milžiniškas gyventojų judėjimas, prievarta bei savo noru, vyko 1939-59 metų laikotarpyje.

Tiktai 52% gyventojų dabar gyvena kaimuose. 1926 metais kaimuose gyveno 82%. Dėl natūralaus prieauglio, industrializacijos bei kaimo gyventojų bėgimo iš kolchozų į miestus, gyventojų skaičius nuo 1939 metų miestuose padidėjo beveik 40 milijonų.

Didieji Sovietų Sąjungos miestai yra: Maskva (be priemiesčių) 5 milijonai, Le-

ningradas 3,3 mil., Kievus 1,1 mil., Baku 968,000, Gorki 942,000.

Leningrado gyventojų skaičius sumažėjo 3%, nes didelė dalis karo metu evakuotų po karo miestų nebegrižo. Ypatingai smarkiai gyventojų skaičius pakilo: Novosibirske nuo 404 iki 887 tūkstančių, Čeliabinske nuo 273 iki 688 tūkst., Rygoje nuo 255 iki 605 tūkst.

Lietuvoje dabar yra 2,713,000 gyventojų. Vilniaus miestas turi 235, o Kaunas 214 tūkstančių gyventojų. Miestuose gyvena 1,045,000, o kaimuose 1,668,000 žmonių.

MŪSŲ KREPSININKAI — CHICAGOS AMBASADORIAI

Chicago miesto meras R. Daley ir Pan American Game organizacinio komiteto pirmininkas plk. J. Reilly, patyrę apie ruošiamą lietuvių krepšinio komandos išvyką į Pietų Amerikos kraštus, per konsulą P. Daužvaidį pakvietė rinktinę Chicago miesto ambasadoriais aplankysiuose kraštuose ir oficialiai įteikti tu kraštų sportinėms vadovybėms kvietimus į organizuojamas Pan American Game tarptautines sporto varžybas, kurios prasidės Chicagoje rugpjūčio 27 d.

KAIRĖJE: Mokslo metų užbaigimą atžymėdamos, Clevelando lituanistinės mokyklos rengia šventę ateinančią sekmadienį, birželio 21 d. Niaurų ūkyje, kurioje šv. Kazimiero ir Vysk. Valančiaus mokyklų mokiniai išpildys įdomią programą. Nuotraukoje šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos tautinių šokių grupė su vadove Ingrida Stasaitė. Iš kairės: Gražina Brazaitytė, Rima Ramanauskaitė, Milda Jokūbaitytė, vadovė Ingrida Stasaitė, Rūta Jokūbaitytė, Daiva Ramanauskaitė, Dalia Juodėnaitė.

Dirvos nuotrauka.

Kur tik laisvėje gyvena lietuviai, visur buvo paminėta baisiųjų birželio trėmimų įvykiai. Nuotraukoje lietuviai ir latviai, susirinkę Clevelande, Lietuvių darželyje, prie Dr. J. Basanavičiaus paminklo.

Dirvos nuotrauka

Nieko negalima laimėti darant nuolaidas Vakarams primenama Lietuvos tragedija.- Jautrus "Chicago Daily News" straipsnis

Lietuvos tragedijos suaktyvina amerikiečių spaudoje. Išpūdinčiausia ir jautriausia iš visų lig šiol redakcijoj gautų iškarpu paminėjimą radome Chicago Daily News skiltyse. Šis laikraštis, pasižymįs gera tarptautinių įvykių informacija (kelis kartus už tai gavęs Pulitzerio premijas), išėinas virš pusės milijono egzempliorių tiražą, išsidėjo savo specialaus korespondento William H. Stoneman pranešimą iš Ženevos, kuriame sakoma, kad Ženevos užsienių reikalų ministerių konferencijai buvo pačiu laiku priminta, jog Sovietų Sąjunga vis dar tebėsi naudojanti neišprovokotos agresijos vaisiais.

Tas priminimas atėjęs iš Stasio Lozoraitio, prieš II Pas. karą eilė metų buvusio Lietuvos užs. reik. ministro. Chicago Daily News, talpindama pranešimą tarptautinių žinių puslapyje, prideda įvadą: "Sisteminis tautos ir valstybės žudymas prasidėjo 1940 m. birželio 15 d. Toji valstybė buvo Lietuva. Panaudojant paprastą, bet efektingą formulę, valstybė buvo sugriauta, žmonės išblaškyti po tuščius sovietinės Rusijos plotus... Tai sovietinės agresijos istorija, kurią daugelis užmiršta".

Toliau straipsnyje trumpai nupasakojama Lietuvos tragedija ir sakoma, kad po II Pas. karo Lietuva "buvo traktuojama, kaip Sovietų Sąjungos dalis. Vakarų valstybės teparodė tik keletą tam nepriimtino ženklų. Drauge su dviem kitom Pabaltijo valstybėm, Estija ir Latvija, Lietuva Vakarų diplomatų tepaminima su tokiu santūrumu, kurį parodo milijonierius, užsimindamas apie giminaitį, mirusį elgetyne" (pabraukimai Ch. D. News).

Toliau rašoma, kad Lietuva prieš karą turėjo 3 mil. gyventojų, ir iš jų apie 200,000 rusų deportuoti trimis atskiromis bangomis. Paskutinė didžioji deportacija buvo įvykdyta 1949 m., kada rusai kolektyvizavo visus Lietuvos ūkius.

"Nors Lietuva neteko nepriklausomybės prieš 19 metų, jos vėliava tebėra nešama ištikimų lietuvių visame pasaulyje. Vien tik JAV-

se yra apie 30,000 pabėgėlių. Chicago turi lietuviškai kalbančių apie 100,000.

Jungtinės Valstybės ir visi kiti Vakarų kraštai, išskyrus Olandiją ir Švediją, tebeprizajsta Lietuvos diplomatus ir suteikia lietuviškų pasų saviņinkams teises, kuriomis naudojasi kitų draugiškų valstybių piliečiai.

Lietuvos pasiuntinys bėstebėra išlaikomos Washingtone, Rio de Janeiro, Montevideo, Londone ir Vatikane. Konsulatai veikia New Yorke, Chicagoje, Los Angeles, Bostone ir Sao Paulo, Brazilijoje.

Lozoraitis, kuris buvo įgaliotas ministeris Italijai tuo metu, kai įvyko rusų invazija, yra Lietuvos diplomatinės tarnybos galva; šiandien tai yra užs. reik. ministerio ekvivalentas. Šiuo metu jis yra Ženevoje, stebėdamas užsienių reikalų ministerių konferencijos eigą".

Toliau pranešime cituojami min. S. Lozoraitio pareiškimai:

"Mes žinome, sako Lozoraitis, kad JAV ir kitos Vakarų valstybės šiuo metu negali Lietuvos išlaisvinti jėga. Bet mes žinome, kad Lietuva vieną dieną atgaus savo laisvę, ir todėl yra svarbu, kad nieko nebūtų padaryta tai laisvei į pavojų pastūmėti.

Šiuo momentu tai reiškia nepripažinimą rusų okupacijos Pabaltijo kraštuose. Ryšium su tuo yra nepaprastai svarbu (terribly important), kad JAV ir kitos Vakarų valstybės nepripažintų Rytų Vokietijos režimo, kaip Rusija bando dabar vykstančioje konferencijoje juos priversti.

Jei Rytų Vokietija būtų pripažinta JAV ir kitų Vakarų valstybių, jie galėtų taip pat pripažinti ir sovietinį Lietuvos, Latvijos bei Estijos išprievartavimą.

Patirtis parodė, kad nieko negalima laimėti, darant nuolaidas rusams. Dabar jie, kaip įprastai, jie reikalauja Vakarų išducti savus principus, pripažįstant status quo rytinėje Europoje, įskaitant Rytų Vokietiją.

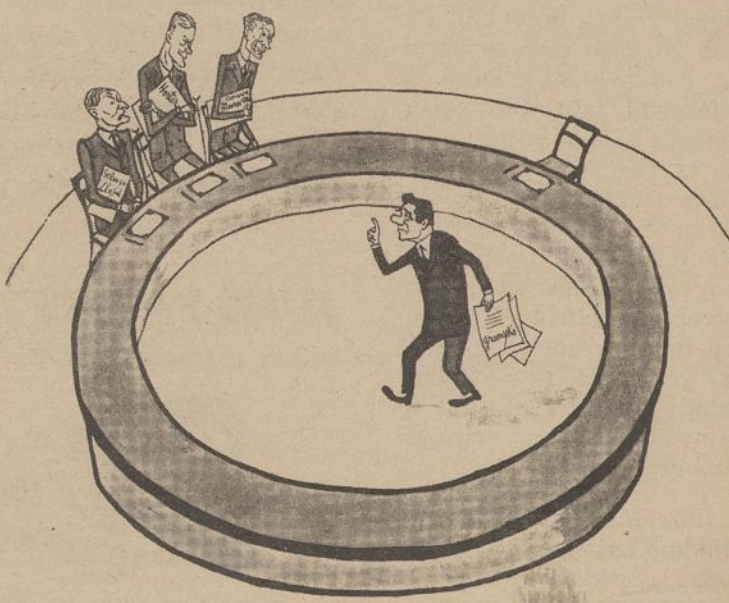
Ir dar kartą už tai jie nepasiūlo absoliučiai nieko, išskyrus pusiau pažadus, kad neis į karą.

Mes tikime, kad Vakarų valstybės vadovausis Mr. Dulles nurodymu: Derybų stalias nėra principų atsiskyrimas. Tai vieta tik jiems sustiprinti!"

TRUMPAI

• Japonų jūroje, tarptautiniuose vandenyse, rusų MIGai užpuolė JAV laivyno lėktuvą ir vieną igulos narį sunkiai sužeidė.

Ženevos cirkonferencija

— Perdaug ilgai vaidini, ponas klaune!

DIRVA

★★★
THE FIELD

Published semi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Ass'n. VILTIS, Inc. (Non-profit), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telephone:

Henderson 1-6344. Issued in Cleveland every Monday and Thursday.

Editor-in-Chief: Balys Gaidžiūnas.

Second Class Mail Privileges Authorized at Cleveland, Ohio.

Subscription per year in advance: \$8.00. Established in 1915.

Single copy — 10 cents.

Dukart savaitinis, leidžiamas VILTIS, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Džos (Inkorp. ne pelnui), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telefonas:

Henderson 1-6344.

Išėina Clevelande pirmadieniais ir ketvirtadieniais.

Vyr. redaktorius: Balys Gaidžiūnas.

Antros klasės siuntos privilegija suteikta Clevelande, Ohio.

Prenumerata metams, iš anksto mokant \$8.00. Įsteigta 1915 metais.

Atsk. Nr. kaina 10 centų.

Redaktoriai: Vyt. Gedgaudas ir J. P. Palukaitis.

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA:

P. Bastys (Toronto), E. Čekienė (Woodhaven), R. Mieželis (Chicago), J. Paplėnas (Chicago), V. Rastenis (Brooklyn) ir St. Santvaras (So. Boston).

Ir pareigai ir pramogai laiko užtenka

Mokslus einantis jaunimas pradėjo vasaros atostogas. O tokio jaunimo, reikia pasidžiaugti, mes nemažai turime ir kiekvienais metais jo gausėja. Ypač gausėja eina nūjų aukštųjų mokslus.

Vasaros atostogoms prasidėjus, jaunimo pagausėjo parkuose, prie ežerų, miesto gatvėse. Jie turi daugiau laiko ir nerūpestingiau jį leidžia.

Mums atostogos, kaip man vienas pasakė, ir mes darome ką norim.

Ties tokiu atsakymu susimąstau. Atostogos tai atostogos, jos skirtos poilsiui, bet poilsis turi būti sujungtas ir su pareiga. Kitaip poilsis išvirsta į žalingą laiko leidimą. Taip suprantamas poilsis gali ir blogas pasekmės atnešti. Taip "poilsiaujant" ne tik poilsio nerandama, bet ir daug kam rūpestio sudaroma.

Vasaros atostogoms atėjus, vyresnieji turi daugiau talkinti tėvams, ypač tokiuose darbuose, kurie dirbami gamtoje. Taip pat labai naudinga, kad ir ne pilną darbo laiką, pasieškoti savo gabumams tinkančių apmokamų darbų. Per savaitę tokiuose darbuose atidirbti apie 30 valandų, nėra joks nuovargis. Priešingai, jei po tiek atidirbtų valandų, kita vasaros dienos laiką praleisi kiek skaitydamas ir gamtoje poilsiaudamas, toks laiko sunaudojimas visais požiūriais bus naudingas. O atsimerant dar laisvus šeštadienius ir sekmadienius, kuriuos galėsi lankyti savo draugus, su jais rengti tolimesnes ir artimesnes iškilas, ir gausi tą vasaros atostogų junginį, kurį pilnai galima pavadinti tarp pareigos ir pramogos sveikai išlygintu.

* * *

Vasaros atostogų metu mūsų jaunimas rengia nemažai įvairių stovyklų. Pats jaunimo ir tėvų pareiga, kad tose stovyklose jie galėtų dalyvauti. Stovyklaujantieji visada pagilina savo tautinį mąstymą, pasijunta tvirtesni savuose sekimuose, išdidesni lietuviybės reikaluose. Dažnas be-stovyklaudamas, ypač kurie gyvena nuosaliau nuo didesnių lietuvių kolonijų, lengvai grįžta į lietuvių kalbos kelią, išmoka lietuviškų dainų, susiranda artimesnius draugus.

Stovyklavimas, be pravažiavimo kaštų, dažnai pareikalauja ir didesnių išlaidų, o ypač jei iš šeimos vyksta du ar trys nariai. Bet šios išlaidos vertos padaryti ir tėvai neturėtų jų gailėtis.

Universitetinio amžiaus jaunimui ir šiais metais, Fordhamo universitete, N. Y. rengiamas lituanistikos semestras. Prieš savaitę Dirvoje atspaudėme platų pranešimą. Jame buvo ir kvietimas, kad lituanistikos reikalais mūsų jaunimas daugiau interesuotųsi ir sudarytomis mokslo galimybėmis pasinaudotų.

Lituanistikos semestras tame universitete rengiamas jau ne pirmi metai. Kiek liūdno, kad praėjusiais metais studentų skaičius buvo mažokas. Reikia tikėtis, kad šiais metais tas skaičius paaugs ir mūsų jaunimas lituanistinėmis žiniomis daug daugiau praturtės.

Atostogos neša džiaugsmą, bet tą džiaugsmą nepalieka be pareigos. Ir tėvai ir jaunieji pasirūpinkim, kad iš tų atostogų būtų visapusiška nauda.

Laisvės Varpo vedėjas su artimais bendradarbiais. Iš kairės: P. Viščinis, sol. St. Daugėlienė, muz. J. Gaidelis, A. Januškevičienė, sol. St. Liepas, p. Gaidelienė ir inž. Nuotrauka K. Daugėlos.

Laisvės Varpo sukaktis

Kovo 7 d. sukako penkeri metai, kai Naujoje Anglijoje veikia visuomeninė ir kultūrinė lietuvių radijo programa Laisvės Varpas. Šioji sukaktis minima trimis dailimis: balandžio 5 d. įvyko sukaustinis banketas, birželio 7 d. gegužinė Romuvos parke Brocktone, Mass., o rudenį numatomas sol. Pr. Bičkienės ir sol. St. Daugėlienės koncertas. Dabar visas dėmesys nukreiptas į teikimą lėšų, būtinų šios retos programos išlaikymui.

Petras Viščinis, Laisvės Varpo vedėjas. Nuotr. K. Daugėlos

Laisvės Varpas išsiskiria iš kitų lietuvių radijo programų savo organizacija ir tikslu. Jis yra ne atskirų asmenų žinioje, bet sudaro savistovią organizaciją, kurios nariai tvarko visus reikalus, renka valdybą ir kontrolės komisiją. Laisvės Varpo tikslas - ne biznis ir ne pramogos teikimas, bet lietuviškų reikalų populiarinimas, tautinės kultūros ugdymas, mūsų visuomenės aktualių klausimų nagrinėjimas. Programai parinktas pavadinimas apsprendžia jos paskirtį, uždavinius ir pobūdį.

Tokios radijo programos išlaikymas yra nelengvas uždavinys. Daug sunkumų yra supačios programos sudarymu, bet dar sunkiau sukelti lėšas, kurios būtinos radijo stočiai apmokėti ir kitoms neišvengiamoms išlaidoms padengti. Kitos radijo programos vertėsi daugiausia skelbimais, o Laisvės Varpe jų beveik nėra. Ir tai ne todėl, kad jų negalima būtų gauti, bet todėl, kad norima galimai daugiau laiko skirti tiesioginiam tikslui. Dėl šios priežasties Laisvės Varpo išlaikymas atsiremia į visuomenės aukas, klausytojų našus ir pelną iš parengimų.

Siekiant sustiprinti Laisvės Varpo ekonominį pagrindą, pastutiniame susirinkime nutarta surinkti 1000 klausytojų, kurie už kiekvieną programą mokėtų po 10 centų, kas per metus sudaro \$ 5.20. Į šią akciją pasižadę įsitraukti visi sprendėjai, ku-

rių šiuo metu yra virš 50. Visiems dirbant, kiekvienam jų tektų surinkti metinės įnašus iš 20 klausytojų. Tai visai realus ir konkretus planas, paremtas tuo pačiu principu, kaip laikraščio prenumerata.

Per ketverius metus Laisvės Varpas buvo pusės valandos savaitinė programa, o dabar jau metai, kai ji praplėsta iki valandos. Kad ji būtų galimai plačiau girdima, jos perdavimui naudojama radijo stotis, kuri yra pušiaukelėje tarp Bostono ir Worcesterio. Šios aplinkybės dėka ji yra daug plačiau girdima, negu kitos lietuvių radijo programos. Tačiau tai apsunkina programos vadovybę, kuriai kiekvieną kartą tenka į programą važiuoti apie 35 mylias.

Paskutiniu metu į Laisvės Varpą pastoviai įvesta literatūrinė valandėlė ir skyrius vaikams. Skyriai, tai turi didelės reikšmės lietuvių išlaikymui. Tačiau jų paruošimas sutinka daug sunkumų. Šiuo atžvilgiu, praverstų atitinkamų organizacijų talka ir parama.

Laisvės Varpas labai jautriai reaguoja į visas mūsų visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo apraškas. Pavyzdžiui, jame daug laiko buvo skirta Dirvos rengtam jaunųjų dainininkų varžybų koncertui, bendruomenės paskelbtoms spaudos savaitėms, literatūros premijoms ir t.t. Jo programose daug informacijos pateikiama apie dabartinį gyvenimą Lietuvoje ir mūsų tautiečių likimą Sibiro ištėrime.

Atskirą barą varo Laisvės Varpas, organizuojamas kultūrinių parengimų ir duodamas specialios programos anglų kalba Vasario 16-sios ir tragiškųjų birželio įvykių sukakties proga. Jų rengiamuose koncertuose paprastai pasirodo iškiliausios mūsų meninės pajėgos. Paminėtinas sol. A. D. Stempužienės koncertas, sol. St. Baranausko iškviestas, o dabar numatomas sol. Pr. Bičkienės koncerto organizavimas. Tai vienintelė institucija Bostono apylinkėse, kuri tokius koncertus drįsta rengti.

a.b.

ST. CATHERINE

St. Catherine's, Ont. Dirvos 44 nr. buvo žinutė: "Čiurlionio Ansamblio birželio 20 d. koncertuoja Merriton, Ont., Kanadoje. Ten Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga rengia Jonines." Reikėtų patikslinti, kad ne visa Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga, kaip kas galėtų suprasti, rengia Jonines, o tik Sąjungos St. Catherine's skyrius. Nariais jis yra mažiau-siai skaitlingas, bet darbas, pralenkia visus kitus. Be plataus skyriaus veikimo, susijusio su V.K.L. Sąjungos paskirtimi, kultūriname bare bus bene didžiausią vagą išvartyta. Skyrius, vos keli žmonės, jau penkti metai iš eilės rengia Niagara Falls apylinkėse Jonines. Pradedant 1955 metais lankytojų skaičius kasmet vis augo. Kiekvienais metais buvo kviečiamos žymiausios meninės jėgos. Šiemet nuspręsta pakviesti Čiurlionio Ansamblių.

Visiems žinomi sunkumai, kuriuos reikia nugalėti kviečiant skaitlingus menininkų vienetus. Yra gan daug Amerikoje ir Kanadoje skaitlingų lietuvių kolonijų, kurios norėtų, bet negali tų sunkumų nugalėti. O kodėl tai pavyko mažam vilniečių būreliui? Paslaptis? - Vilnietiškam užsispyrimui siekiant tikslo, atsakytumėm. Tą tikslą St. Catherine's skyrius šių metų Joninių programoje taip apibūdina: "Netolimoje praeityje lietuvių tauta skaudžiai nukentėjo nuo želigovskijados. Tokios želigovskijados ir atei-

"LIETUVIŠKO KRIKŠTATĖJO" TITULAS

Pirmasis lietuviškų vardų lietuviuose žymesnio praplėtimo kaltininkas, taigi ir, anot Br. Railos tarant (Žr. Dirvos 44 nr.) "pats pirmas tos rūšies krikštatevis" yra Stasys Butkus, vienas iš tų vyrų Gedimino kalne, kurie ten pirmą kartą Lietuvos vėliavą išskėlė. Jis pirmasis 1926 metais ar net ir dar anksčiau Karių kalendoriuje "pabarstė" porą dešimčių lietuviškų vardų šalia svetimų šventųjų.

1926 metais buvau radęs apdraskytą prieškarinį lietuvišką kalendorių, kuriame buvo gana didelis ir, žinoma, "nevėtytas" kelių šimtų lietuviškų vardų sąrašas. Rudenį teko man redaguoti vieną kalendorių 1927 metams. Pagalvojau, kad lietuviškus vardus išdėsčius kalendoriuje taip, kaip St. Butkus jau buvo jų truputuką pabarstęs, jie labiau gali išpopuliarėti, nes Lietuvoje žmonės mėgdavo švesti vardadienius... Susitarėm su Butku, kad jo ir mano redaguojamose kalendoriuose padarysim tokį pokštą, gerai žinodami, kad vėlyvą dienų paskyrimas bus fikcija. Maniškis kalendorius buvo surinktas kiek anksčiau, jo korektūros nuotraukas nusiučiau Butkui ir jis davė surinkti taip pat. Abu kalendoriai turėjo gerą pasisekimą ir kitiems metais jau beveik visi kalendoriai Lietuvoje išėjo su lietuviškais vardais...

Dabar jau būtų laikas tuos vardus iš kalendorių išimti, vardų sąrašą kalbos ir kitais požiūriais "išvėtyti", papildyti, ir tą sąrašą kalendoriuose ir kituose leidiniuose spausdinti be ryšio su metų dienomis. Fikcija savo uždavinį atliko, o dabar jos jau gana.

V. Rastenis

VIEŠAS LAIŠKAS

Gerbiamasis p. Ališauskai, Iš Dirvos 44 nr. sužinojau, kad Tamsta paskelbė studijų dienų dalyviams Detrote, esą, aš New Yorke įvykusiame studentų suvažiavime padaręs Korpi Neo-Lithuania įžaidžiantį ir studentui netinkamą pareiškimą, dėl kurio Korpi Neo-Lithuania negalinti bendradarbiauti su Santara. Būtent, esą aš pareiškęs, kad dartinis studentų kultūrinis nuomsmis kylaš iš Korpi Neo-Lithuania atskirimo ir Skautų Akademikų susiorganizavimo...

Jeigu Tamsta tikrai padarei tokį pareiškimą, tai esu priveristas pagalvoti, jog Tamstai ši kartą pasitaikė pasielgti taip, kaip garbingos korporacijos pirminkui netinka. Nes tuo būdu Tamsta viešai man ir Santarai prikergei pareiškimą, kurio niekad nebuvo.

Tamsta New Yorke įvykusiame studentų suvažiavime nebuvo. Tad apie neva mano padarytą pareiškimą Tamsta galėjai kalbėti tik pasitikėjęs neatsakingai pasielgusio asmens prasimanymu. Dėl to prasimanymo jau esu padaręs atitinkamą pareiškimą Vienybėje, per kurią jis buvo paskleistas. Man labai gaila, kad tenka daryti ir šį pareiškimą.

Supagarba,

L. Sabaliūnas

Dirvos skaitytojas ir rėmėjas Jonas P. Vaičiūnas, iš Akrono rašo: "Mano supratimu Dirvai daugiau nieko nebeturksta, nes ji savo išvaizda ir turiniu prilygsta patiems geriausiems laikraščiams."

Dirvos skaitytojas Jonas Rimkunas, iš Hammond, Ind. rašo: "Nuoširdūs Dirvai linkėjimai mūsų lankyti bent tris kartus savaitėje."

tyje pasikartos, nes anoj ir šioj pusėj Atlanto tam aktyviai ruošiamasi. Mes tą jungą 20 metų ant savo pečių nešę, žinom, kad ten reikia stiprinti tautinę dvasią, kad mažiau lietuvių nutautėtų, tai ir būsimiems želigovskiams bus sunkiau pasireikšti. Tuo tikslu su ten esančiais Lietuviais palaikom ryšį, stengiamės kiek išgalės leidžia jų sunkią ekonominę būklę gerinti, tam tikslui jau penkti metai ir Jonines ruošiam.

Reikia tik St. Catherine's vilniečiams palinkėti, kad per Jonines gražiai saulė šviestų, kad daug svečių suplauktų.

S.L.

ar jūs ragavot

Amerikoj vienintelį ugnim virtą alų?

Tikras pasitenkinimo pareiškimas pirmą kartą STROH'S alaus paragavus. Jūsų geras skonis tuojau pažins lengvesnį, skoningesnį, daugiau gaivinantį skonį, kuris gaunamas prie 2000 lapsn. virimo karščio. Ir STROH'S alus yra vienintelis Amerikoj taip verdamas. Gaukite gerą skonį, su kuriuo joks kitas Amerikos alus negali lygintis. Prašykite Stroh's alaus buteliuose, dėžutėse ar bare.

JUMS PATIKS

Stroh's

YRA ŠVIESESNIS!

The Stroh Brewery Co., Detroit 26, Michigan

DABAR UŽ VIETINĖS KAINAS!

GERESNIŲ Namų Statytojai
pasirenka **MONCRIEF**
ŠILDYMĄ ir ORO VENTILACIJĄ

THE HENRY FURNACE CO. MEDINA, O.

Surinktas lėšas skirstant

Iš LNT pranešimo ALTS Seimui

(4) LN Talkoje vyrauja nusiteikimas, kad reikia vengti "veiklos dėl veiklos" ir vengti tokiai "veiklai" naudoti visuomenės lėšas. Šia prasme LN Talkoje susitelkusių grupių atstovai savo laiku ypač nesutiko su Vlike vyrausia praktika, ir tai buvo irgi viena iš išsiskyrimo priežasčių.

LNT skeptiškai žiūri ir į kai kuriuos dabartinius Vliko kreipimus į visuomenę ar į ALT motyvus (ir jeigu dabar vėl būtų Vlike, tai dėl jų ten nesutiktų ir "ardytų vienybę").

Būtent, mes gana skeptiškai žiūrime į tikslingumą dalyko, kurio Vlikas daugiausia įrodinėja lėšų reikalingumą. Tai yra "trijų radijo stočių", ar, kaip dabar jau kukliau sakoma, trijų radijo programų išlaikymas.

Mūsų nuomone, Vatikano programa iš lietuvių surinktomis aukomis komžiausiai

tepaikytina. Dėl to, kad tos programos turiniui mes negalime turėti jokios įtakos (iš lietuvių pusės ten įtaka galima tik visiškai subordinuota Vatikano politikai), kad Vatikanas turi savo politiką, kuri, kaip ką tik patyrėme, toli gražu Lietuvos nepriklausomybės reikalui nėra tokia palanki, kad ją būtų galima džiuginti lietuvių Lietuvoje. Bažnyčia yra turtingesnė už lietuvių išeivius. Todėl nėra pamato aukoti turtingesniui. Be to, lietuviai sudeda savo dalį Petro skatiko fondan per parapijas. Tad mes manome, kad nei Vliko, nei Tarybos, nei kurio kito Lietuvos laisvės kovos organo samatoje nėra reikalo turėti pozicijos Vatikano radijo programai remti, nors ji ir lietuvių kalba duodama.

Vatikano ir kitų (Romos, Madrido) radijo programų finansavimo klausimas iš viso turėtų būti peržiūretas,

gerai ištyrus, koks gi tu programų girdimumas ir k lausytinumas Lietuvoje. Jeigu tos programos mažai, atsitiktinai tegirdimos, tai jos kaip komunikacijos priemonė ("svarbiausias ryšis su lietuvišiais Lietuvoje") neturi prasmės. O kad jos būtų pastovios, sistemingai kieno nors Lietuvoje klausomos, tam, atrodo, ne tik nėra įrodymų, bet greičiau yra priešingų įrodymų. Todėl mums atrodo, jog reiktų nepagalvoti net vienkartinį išlaidų pastangoms tą dalyką labiau patikrinti (dabar tam yra jau nemaža pusėtinai patikimų galimybių). Ir jei pasirodytų, kad tos programos tikrai mažai Lietuvą tepasiekia, tada reiktų daryti išvadą: neįsivaistyti suaukoto lėšų į tuščią erdvę.

O jeigu pasirodytų, kad girdimumas ir klausymas yra patenkinamas, tai tada reiktų susirūpinti programų turiniu, Romos radijo

programa turi taikytis prie Italijos valdžios reikalavimų ir vargu ar gali lietuvių kalba informacijos duoti daug daugiau, negu, sakysim Lietuvoje daugeliui suprantamos Vokietijos radijo stotys.

Madrido radijas, atrodo, gali laisviausiai disponuoti savo turiniu. Bet mes čia, Amerikoje, kalbėdami apie tas lietuviškas programas, neturime galimybės įgyti supratimo apie ką kalbame, nes niekad tų programų negirdime.

LNT turi tik Madrido programos — vienos savaitės — įrašą juostelėse. Iš tos savaitės gali daryti tik vieną išvadą, kad tokia programa, jei ji ir būtų Lietuvoje patenkinama girdima, ji greičiausia būtų neklaušytina, nes tai yra dalykas, dėl kurio neverta rizikuoti galimais nemalonumais. Tiesa, galim spręsti tik iš vienos savaitės pavyzdžio, bet nedaug turim pamato manyti, kad kitu metu toji programa geresnė.

Štai dėl ko LNT mano, kad ir Taryboje, skiriant lėšas iš visuomenės aukų, būtų reikalinga patyrinėti, ar tos lėšos nepateks į tuščią erdvę...

Manytumėm, kad tuo pačiu būdu reiktų pažvelgti ir į lėšų skyrimą informacijos reikalams. Vliko ELTA — iš esmės gera intencija. Ar ji pateisina įdedamas lėšas — kitas klausimas.

a) Biuleteniai vokiečių, italų, anglų kalbomis leidžiami storokais pluoštais, po 20 ar daugiau puslapių, bet maždaug kas 2-3 mėnesiai (kai kurie kas mėnuo). Žinoma, tai paverčia biuletenius informacijos šaltiniais. Dėl to spauda jų paprastai nenaudoja. (Kartais pasirodantieji teigimai, kad Italijos spauda milijonuose egzempliorių naudoja ELTAS žinio, kalia didelį abejonių, turint galvoj, jog net Italijos komunistų spauda nenoriai tesinaudoja TASSO biuleteniais, prikišdama, kad ji turi konkuruoti su buržuazine spauda, kuriai pirmas dalykas yra informacijos greitumas, šviežumas. Argi jau ELTOS biuleteniams būtų daroma tokia nepaprasta išimtis?). Gal vienas kitas asmuo ar kokia organizacija (kurios nebereikia įtikinėti!) ir deda į savo archyvą, bet šiaip ir palankūs adresatai dažniausia neturi laiko domėtis mėnesio ar trijų mėnesių informacijos archyvais. Todėl klausimas, kiek tikslingos išlaidos tokiam rezultatui.

Tautinės Sąjungos Omahos skyriaus pirmininkas J. Povilaitis, aktyvus Dirvos bendradarbis ir rėmėjas. Omahos skyrius neseniai įsisteigęs, bet energinga veikla gražiai reiškiasi ir talkina Dirvai. Dešinėje inž. J. Jurekūnas — Tautinės Sąjungos centro valdybos narys.

Dirvos nuotrauka.

b) Biuletiniai lietuvių kalba skiriami laikraščiams ir organizacijoms, veikėjams... Jeigu laikraščiai spausdina, turėtų būti gana tik maždaug 12-15 egzempliorių. Organizacijos bei veikėjai juk laikraščius skaito. Kam tad spausdinimo ir pašto išlaidos jiems atskirai siųsti. Bet svarbiausia — turinys. Ar jis tinkamai tarnauja vaizdui apie Lietuvos padėtį susidaryti? Jei ne, tai išlaidos nueina veltui. Be to, čia irgi laikomasi tos pačios periodinės sistemos: per tam tikrą laiką prirašyti tiek ir tiek puslapių, nepaisant, ar yra spausdinti vertės, padėties pažinimui vertingos medžiagos.

c) Vilniaus radijo sekimo stotis yra geras ir reikalingas darbas, gana gerai atliekamas. Jeigu nebūtų gautama iš Lietuvos spauda, tai būtų labai didelės reikšmės dalykas. Bet kai gautama spauda, ir tai tik vos trejetą dienų vėliau, faktiškai naudojimas radijo sekimo informacija beveik atkrinta, nes ta informacija ne tokia pilna, kaip spaudos, ir ne tokia patikima, dėl girdimumo kliūčių. Palaikyti, kad tas darbas būtų atlieka-

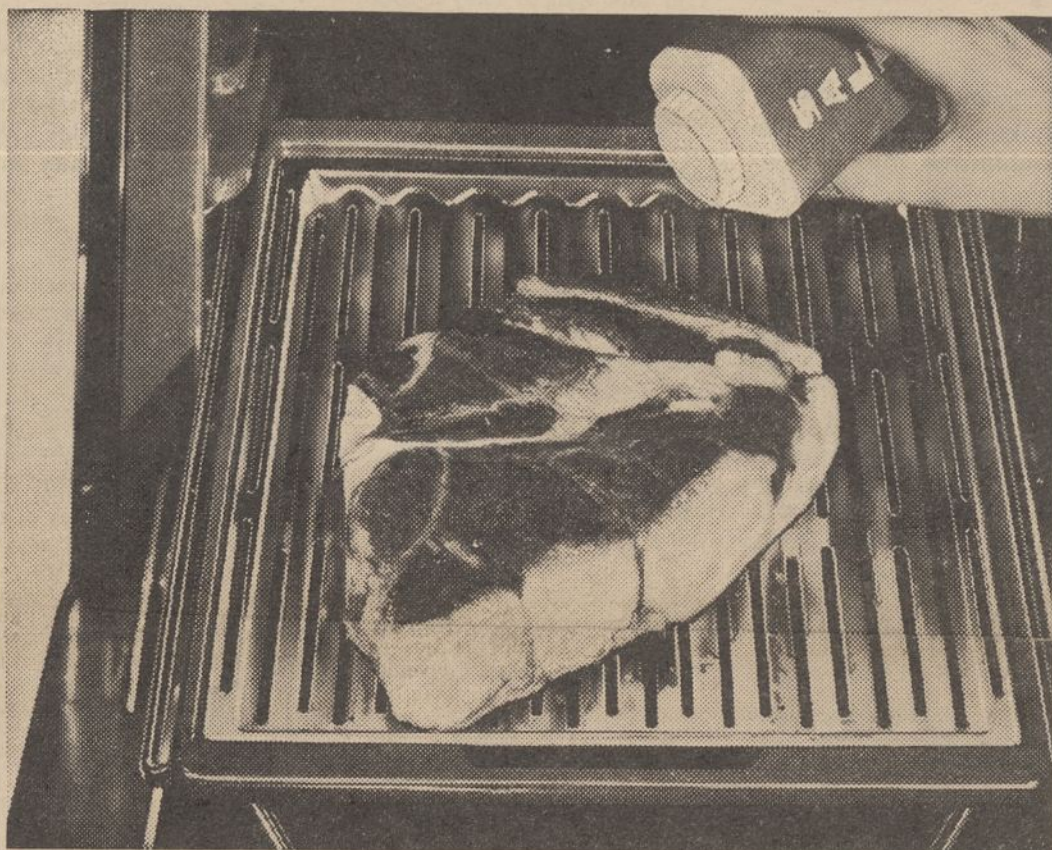
mas — gerai, bet reikalingumas turėtų atitikti išlaidų dydį.

Jeigu Vlikas gali tą dalyką išlaikyti komerciniais pagrindais (kaip tai kitais atvejais daroma net privačių asmenų, jokiomis visuomenės lėšomis nesinaudojant), gerai. Gerai dar, jeigu ir pridėti mažai tereikia. Bet jei pridėti reikia didesnių sumų, tada turėtų būti priimtas dėmesinis faktas, jog informacinės reikšmės tas dalykas turi tik nedidelį žodėlių, to kas anie ji sakoma rinkliaviniuose atsisaukimuose.

Tas darbas būtų labai svarbus, jei staiga sustotų laikraščių iš Lietuvos gavimas. Bet, sekimo įtaisus laikant, tokiu atveju tuojau būtų galima pradėti sekti. Tačiau laikraščių gavimas sustotų nebent karo veiksmams prasidėjus. Tuo atveju nei radijo Vlikas sekti nebegalėtų...

Nukelta į 4psl.

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti ir paragink užsiprenumeruoti

Kepimas be dūmų...

jums su Gold Star Award gazo plyta

Gold Star Award Plytos yra čia! Pamatykite šias naujas GAZO plytas, kurios garantuoja virš 28 pagerinimų — įskaitant vėsus, be dūmų, uždarytų durų kepimą! Toji plyta pagaminta pagal aukštus Gold Star reikalavimus. Perkant žiūrėkite ar yra Gold Star.

The East Ohio Gas Company

SU AMŽINĄJA UGNIMI

A. MERKELIS

(Ištrauka iš Vydūno monografijos)

(9)

Prof. V. Mykolaitis, išnagrinėjęs Amžinąją Ugnį ir radęs joje daug kur prasielenkiant su dramatinio meno reikalavimais, mažą gyvenimišką bei menišką tikrovę ir daug idėjinę propagandą, konstatuoja:

"O vis dėlto Amžina Ugnis — svarbus veiklas mūsų literatūroje. Vydūnas užsima atvaizduoti idealias gazu ir prasmingą ugnies kultą — ir tai, reikia pripažinti, jam pavyko. Amžinos Ugnies trilogija palieka mūsų dvasioj, didingos vizijos įspūdį, kurį kelia mummy ne tik pasigėrėjimą, bet ir daug dorovinių, idealistinių impulsų. Mes nemanome, kad Vydūnas ką nors įtikintų, mūsų senolių religiją buvus iš tiesų panašia į jo čia atvaizduotą. Bet pati šita pastanga paieškoti praeity ne materialės pajėgos žygių, ne didžiųjų užkariavimų, bet dvasinės kultūros turtų, yra svarbi ir reikšminga. Vydūnas nori dabartį surišti su praeitimi stipriausiu žmogiškumo esmės, religijos ir dorovės ryšiu. Jis nori praskleisti senovės dvasinės kultūros lobyną, kuris parodytų lietuvių tautai, kad ji amžių glūdumose buvo ne laukinė, ne barbariška, bet kad jos dvasinė kultūra buvo net aukštesnė už tų, kurie norėjo ją neva apšviesti. Šiandien šitas vydūniškas senovės garbinimo variantas mums turi daugiau istorinės reikšmės ir berods nėra tiek nusvėręs, tiek turėjęs įtakos, kaip maironiškieji karžygiškumo obalsiai, bet dėl to yra kalta sunki Vydūno kūrybos forma, teprieinama aukštesnės inteligencijos skaitytojams, kurių kritišką skeptiškumą tuoj apgriaua per daug jau idealistinius mūsų dramaturgo pastatus.

Antra priežastis, dėl ko mes Amžiną Ugnį laikome svarbiu veikalu ne tik literatūrai, bet ir visam kultūriniam mūsų gyvenimui, tai yra didelis humaniškas optimizmas, tas pasitikėjimas savo žmogiškos prigimties jėgomis, kurios trykšta ir iš kitų Vydūno raštų, bet ypač iš šio kūrinio. Atsiminkime, kad Vydūno sistemoj žmogaus prigimties koncepcija skiriasi nuo krikščioniškosios. Vydūno žmogaus neveikia nė pirmą pradę nuodėmė, nei Dievo malonė, teikiama per sakramentus — krikštą, su-tvirtinimą, komuniją ir kitus. Vydūniškojo žmogaus prigimty kovoja du pradai: dieviškasis ir gyvuliškasis, ir žmogui tos kovos rezultate skirta arba išnykti, arba susiliesti su Dievybe. Ir štai Vydūnas rodo, kaip tokis tik savo valiai ir savo jėgomis paliktas žmogus auga, subūnėja, tobulėja ir galų gale pasiekia aukščiausių, tobulesnių dvasinio gyvenimo viršūnių. Amžinoj Ugnį mes matome konkrečius tokio tobulėjimo pavyzdžius, matome savomis žmogiškoms primties jėgomis sukurta, gražaus šviesaus gyvenimo viziją. Kilnūs Grožvydos, Tairos, Krivės, Močiutės paveikslai, visas tas Ugnies garbinimo ceremonias, jo mistika ir simbolika tarsi sakyte sako, kad žmogus savo pajėgomis gali susikurti ir šviesų gyvenimą aplink save ir laimėti bei ramybę savy. Aš manau, kad šitokis optimizmas turi didelės auklėjamosios reikšmės ir patikatinimo ypač tiems žmonėms, kurie dėl kokių nors priežasčių yra nutolę nuo organizuotų religinių konfesijų. Tiesa, kai kas gali prikišti, kad tokiu būdu Vydūnas griaua religiją, nes rodo kitokių gyvenimo kelių ir net skatina jais eiti. Bet toks priekaištas nebūtų teisingas. Vydūno teoretiniai argumentai yra tiek silpni, o jo išvedamos, kad ir Amžinoj Ugnį, paralelės tiek neesmingos ir dirbtinės, kad tikinčio savo religijos tiesomis žmogaus visa tai neįstengs paveikti. Vydūno mokslas, kaip ir kiekviena pagaliau religija, reikalauja sau tinkamos dvasios atmosferos ir predispozicijos. Tokiems žmonėms Vydūno mokslas bus priimtas kaip visuma, o visiems kitiems tas jo skleidžiamas humaniškas optimizmas bus vis dėlto pa-

rama, kovojant su blogiu ir siekiant aukštesnių gyvenimo idealų". (Vydūno Dramaturgija, 57-58 p.).

V. Mykolaitis ir literato menininko požiūriu Amžiną Ugnį vertina kaip originalų ir įdomų kūrinį, kurio stilius, koloritas ir nuotaika puikiai tinka idealiniam veikalo pobūdžiui ir sudaro vieningą turinio ir formos visumą. "Skaitydami Amžiną Ugnį, mes pajuntame tarsi nukelti į kitą pasaulį, į kitą plotmę, kur veikia veikimo, mąstymo ir jutimo impulsai". (Ten pat, 59 p.).

Praeitį tautai duoda stiprybės ir jėgų šviesiai atečiai kurti tik tuomet, kai ji su dabartimi susieta kilniais žmoniškumo, tikybės ir doros ryšiais. To Vydūnas siekia Amžinąją Ugnimi ir visa savo kūryba.

Vydūnui tikyba — ta ypatinga žmogaus sąmonės būtis, gyvybės šviesa ir galia yra neatsiejama nuo doros, nes jos abi kilusios iš tų pačių gėlių — nuėjimo ir išmanymo viso pasaulio Priežasties — Dievo ir paklusimo jo Valiai. Jam dora — tai žmogaus vidujas dvasios darnumas, kur visi pojūčiai, jausmai ir linkimai darnioje bei valingoje vienybėje su išmintimi ir meile, ir tas darnumas (harmonija) teikia žmogui ramybės, šviesos ir jėgų visoms kliūtims nugalėti. Žmogus neturi tos vidujos dvasios darnos — nerimtas, neramus, nuolat svyruojas ir abejoja, jo veiksmas šurkštūs ir žiaurūs, jo jėgos blaškosi, viena kita kliudydamos ir naikydamos, ir tokie žmonės retai tegali ką svarbesnio bei naudingo padaryti. Jie daugiau griovikai, negu statytojai ir tautai žalingi. Visoje tautoje turi vyrauti dora, teikianti jai galybės ir jos gyvybei stiprybės. Normaliose sąlygose gyvenant, tautai pakanka paprastųjų doros reikalavimų, tačiau jų nebepakanka, kai jai gresia pavojus. Tuomet būtina, kad visi jos vaikai kreiptų žvilgsnį į aukščiausias tautos ir žmonijos apsiireiškančias galias, kad visi rūpintųsi pilniausia darna, kilniausia dora, šviesiausia išmintimi, nes tik tuo būdu tauta tegali tvirtėti, augti ir išlikti. (Mūsų Uždavinys, 167 p.).

(Pabaiga)

TAUTINĖS SĄJUNGOS ATEITIES VEIKLA

Iš Dr. J. Paplėno pranešimo ALT S-gos seime

Kai prieš dešimtį metų New Yorke tautinės srovės veikėjai apsisprendė sutelkti kelias atskirai veikusias organizacijas į vieną sąjungą, jie sukūrė istorinį įvykį.

Dabar, švėsdami Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos gyvavimo dešimtmetį, džiaugiamės Sąjungos laimėjimais ir padėkos ženklais lenkiamė galvas jos kūrėjams.

Ką turėtume atlikti artimo ateityje, įžengę į antrąjį Sąjungos dešimtmetį?

Esame kupini gerų norų ir bendromis jėgomis galėtume paruošti plačius tautinio darbo planus. Mūsų norus ir polėkius betgi riboja eilė veiksnių. Turime tad būti realūs ir tenkintis tuo, ką esamomis sąlygomis padaryti pajėgiame.

Žemiau pateiktose septyniuose punktuose mėginu trumpai suminėti tai, ko Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos centro ir skyrių vadovybės ir visų S-gos narių talka turėtų siekti, pradedama garbingos mūsų sąjungos egzistencijos antrąjį etapą.

I. Sąjungos organizacija ir finansai

Nors organizacinis sąjungos tinklas per pastaruosius dvejis metus yra praplečtas beveik 50%, jį reikėtų plėsti ir toliau, steigiant naujus skyrius didesnėse lietuvių kolonijose.

Skyrių skaičiui padidėjus, išskyla regioninio jėgų apjungimo reikalas. Šiam apjungimui pradžia padarė New Yorko regiono skyriai, apsiijungę į ALT S-gos Rytų apygardą. Brestas reikalas suorganizuoti Vidurio apygardą, apjungiančią Chicago, Cicero, East Chicagos, Madisono ir St. Louis skyrius.

Ši — horizontalinė — Sąjungos plėtimą turėtų intensyviau, nei ligi šiol, lydyti ir vertikalinis jos auginimas. Turime daugiau dėmesio atkreipti į S-gos narių didinimą. Yra skyrių su labai ribotomis galimybėmis šioje srityje. Tačiau turime ir tokių skyrių, kurie, pastangų nepasigailėję, galėtų narių skaičių padvigubinti. Vienas paprasčiausių ir sėkmingiausių naujų narių verbavimo būdų — individualinis jų kalbinimas. Kiekvienas turime artimą, draugą ar pažįstamą, kurį galėtume

įtikinti įsijungti į mūsų eiles.

Sąjungai, o per ją ir aukščiausiam tautiniam mūsų interesui, būtų labai naudinga, jei mes sugebėtume į S-gą įtraukti daugiau čia gimusio jaunimo.

Turime pripažinti, kad medžiaginė S-gos padėtis niekad nėra buvusi stipri. Gana kuklūs S-gos įstatų finansiniai įpareigojimai aiškiai visos eilės skyrių vykdomi nerūpestingai. Ir jei ne kelių geros valios Sąjungos narių aukos, S-ga nebūtų pajėgusi atlikti visą grandinę didelių darbų, nuskambėjusių taip plačiai ir taip garsiai.

Būdami dėkingi savo geradariams ir tikėdamiesi jų paramos ir ateityje, turėtume vis dėlto pagalvoti apie pastovesnius pajamų šaltinius.

Plėčiant darbo padalos schemą centro valdyboje, reikėtų prie centro valdybos išdinininko sudaryti komisiją, kuri pasirūpintų medžiaginio S-gos būvio stiprinimu.

II. Tautinių jėgų konsolidacija

Didžiausias tautinės minties žmonių konsolidacijos įvykis JAV-se buvo Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos įkūrimas.

Pirmasis S-gos pirmininkas Ant. Olis iki pat mirties naudojo savo didelę įtaką vadinamųjų senųjų ir naujųjų ateivių — tautinės ideologijos žmonių — konsolidacijai.

Šiandieną galime pasidžiaugti, kad mūsų tarpe baigia išnykti skirtumai.

Visi vieningai dirbame tai pačiai idėjai.

Dabar jau galvojame ne apie ankstesnius ir vėlesnius ateivių mąstymo derinimą, o apie tikslingesnę visų mūsų jėgų rikiavimą. Daug apie tai buvo kalbėta lygiai prieš metus tautiniame kongrese. Ir nors jame ir nebuvo suprojektuota konkretni tautinio vidurio srovės konsolidacijos forma, — pati konsolidacijos idėja rado labai gyvą Tautinio kongreso pritarimą.

Ta idėja mus atvedė į labai radikalią sumanymą — suglaudinti Lietuvių Tautinį Sąjūdį su Am. Liet. Tautine Sąjunga.

Prieš metus kalbėjome apie atskirų taut. junginių darbo derinimą, o šiandieną nuėjome daug toliau — į

dviejų tautinių organizacijų praktinį suliejimą, kuris panaikins narystės dvilypumą ir įgalins mus siekti racionalių mūsų jėgų ir lėšų naudojimo.

Naujai S-gos vadovybei, susitarus su dabartine Liet. Taut. Sąjūdžio valdyba, teks aptarti detales ir tą organizacinį pertvarkymą praktiškai įgyvendinti.

III. Santykiai su bendrinėmis organizacijomis

1. Am. Lietuvių Tautinės S-gos nariai ir toliau turėtų aktyviai dalyvauti Lietuvių Bendruomenės organizacijoje ir rūpintis, kad ji išlaikytų aukščiausią grupinių interesų.

2. Ir toliau remdama Bendro Amerikos Lietuvių Fondo (BALFo) darbą, Amerikos Lietuvių Tautinė S-ga per savo atstovus BALFe turėtų siekti —

a) kad pašalpų skirstymas būtų pertvarkytas, siekiant kiek galima tikslingesnio ir objektyvesnio ir vargą patekusių tautiečių rėmimo ir palaipsniui pereinant iš masinio į individualinį šelpimą ir

b) kad BALFo vadovybė nepataikautų srovinėms užgaidoms, vykdydama savo uždavinius arba kompleksuodama savo personalą.

3. Niekart esame pabrėžę bendros politinės JAV lietuvių atstovybės būtinumą. Tam tikslui grupių susitarimu JAV-se veikia Amerikos Lietuvių Taryba (ALT). Joje dalyvauja ir mes.

Tačiau apgailestaudami turime konstatuoti, kad ALTo Vykdomojo Komiteto veikimo metodai yra nepatenkinami, o jo narių daugumos laikysena įvairių Lietuvos laisvinimo darbų bei būdų atžvilgiu yra šališka.

Norėdami padėti Amerikos Lietuvių Tarybai pakilti į tą lygį, kurio iš jo reikalauja jo paskirtis, mes turėtume Sąjungos atstovus AL Taryboje ir jos Vyk. Komitete įgalioti:

a) reikalauti, kad ALTo Vykdomasis Komitetas respektuotų Lietuvių Kongresų rezolucijas;

b) siekti, kad ALTo Vyk. Komitetas objektyviai traktuotų visas Lietuvos laisvinimui tarnaujančias institucijas;

c) skatinti AL Tarybą ir

ją sudarančias grupes tobulinti organizacinę struktūrą ir moderninti veikimo metodus;

d) siūlyti ALTui ir jo Vykdomajam Komitetui peržiūrėti savo archaišką pažūrą į kultūrinę veiklą ir apsispręsti ją skatinti ir remti, nes kultūrinė veikla yra ne tik svarbiausia lietuvių ugdymo priemonė, bet ir labai efektinga Lietuvos laisvinimo akcijos dalis.

IV. Jaunimo problema

Kaip ligi šiol, taip ir ateityje turime remti savo patirtimi, tartininkavimu ir, kiek leidžia sąlygos, medžiagiškai jaunimo organizacijas, auklėjančias savo narius tautinės ideologijos dvasioje.

Gyvenimas kai kuriose vietose suaktualino prieauglio organizavimą į jaunųjų sekcijas prie ALT S-gos skyrių arba į atskirus jaunųjų skyrius.

Tautinei savigarbai kelti ir tautinės kultūros darbo prieaugliui ruošti viena iš vaisingų priemonių yra jaunų talentų atranka, jų ugdymas ir populiarinimas.

Šioje srityje ALT S-ga ir toliau turėtų remti kitų pastangas, o eventualiai ir pati imtis iniciatyvos.

V. Spauda ir informacija

Reikėtų siekti išsamesnės abipusės informacijos. Kitais žodžiais — ne tik reikalauti centro valdybą informuoti gyvu žodžiu, raštais, radijo bangomis ir per spaudą skyrių vadovybes ir narius, bet jausti pareigą taip pat informuoti ir S-gos vadovybę.

Nereti atvejai praityje, kai skyrių valdybos nereagavo į centro valdybos aplinkraščius ir nesuteikė prašomų žinių. Ir pačių S-gos narių dauguma, kaip parodė prieš pusmetį išsiuntinėta anketa, į centro valdybos kreipimąsi visiškai nereagavo.

Ir dar vienas neigiamas reiškinys. Kai kurios skyrių valdybos nesupažindina skyrių narių ir centro organų aplinkraščiais ir pageidavimais, kuriems realizuo-

ti kaip tik reikalinga visų narių talka.

Taiigi, abipusės informacijos srityje turėtume gerokai pasitempti.

Matydami tokius gražius bendros talkos vaisius, mes ir ateityje neatsisakysime remti Viltį ir pastangas sustiprinti jos leidžiamą Dirvą.

Šia proga tenka ir vėl pakartoti mintį, mestą Tautiniame Kongrese New Yorke kad mums verta pagalvoti apie tautinės spaudos sistemą.

Mūsų ilgos distancijos tikslas turėtų būti perijodikos trijulė:

- (1) rimtas mėnesinis žurnalas,
- (2) geras savaitraštis ir
- (3) tautinės minties dienraštis.

O jei taip, tai darydami bet kokį sprendimą dėl tautinės perijodikos, turėtume orientuotis į tą sistemą.

Keli žodžiai dėl knygų.

Būsimoji S-gos vadovybė turėtų testuoti kadenciją baigiančios valdybos pastangas išleisti Dr. A. Geručio ruošiamą Lietuvos Kroniką.

Nors pagal centro valdybos sutartį su A. Merkeliu Antano Smetonos monografija bus baigta rašyti maždaug po dviejų metų, jau dabar reikia apskaičiuoti monografijos leidimo išlaidas ir pradėti organizuoti jos prenumeratos rinkimą.

Sąjungos dešimtmėčiui atžymėti praverstų išleisti dešimtmėčio leidinį.

VI. Tautinis Fondas

Vyresniųjų mūsų veikėjų jau senokai yra iškeltas sumanymas įsteigti pajėgų Tautinį Fondą socialiniams ir kultūriniais tikslams.

Nemaža tuo reikalu tartasi ir projektuota, tačiau dar netoli nueita.

Tektų pageidauti, kad šis vertingas sumanymas būtų ir toliau studijuojamas.

VIII. Kova dėl Lietuvos laisvės

Visa ALT S-gos veikla gali būti suvesta į du pagrindinius tikslus:

- a) lietuvių puoselėjimą ir

b) Lietuvos laisvinimą.

Lietuvos laisvinimo akcijoje ALT S-ga reiškiasi netiesiogiai (per kitas institucijas) ir tiesiogiai (savo vardu).

Tokie ALT S-gos pasireiškimai, kaip sąskrydžiai Washingtono arba reakcija į Vatikano įvykius, yra efektingi tiesioginės akcijos pavyzdžiai.

Jei politinių įvykių raida ateityje pareikalaus panašų žygių, ALT S-ga jų ir vėl turės imtis, nepaisydama, patinka tai ar ne tiems, kurie tariasi esą pašaukti monopolizuoti Lietuvos laisvės kovą, tačiau yra nedrąsūs, arba nepajėgūs joje reikštis taip, kaip reikalauja Lietuvos interesei.

Surinktas lėšas...

Atkelta iš 3 psl.

Šiaip jau, tas sekimas pateiktų ir didesnių lėšų į jį idėjimą, jeigu būtų turima lėšų ir smulkesniams tos medžiagos klasifikavimui, duomenų archyvo sudarymo tikslu. Iki tokio laipsnio medžiagos rinkimo niekas iš mūsų nesugebėjo išplėsti, kadangi tam reikalui reikia jau tikrai didelių sumų, kurioms suorganizuoti nėra perspektyvos. O principas "geriau šiek tiek, negu nieko" čia netinka. "Šiek tiek" čia praktiškai yra tas pats, kaip nieko. Tokiu atveju "šiek tiek" tampa nepateisinamas, nuostolingas.

d) Skiriam visuomenės lėšas kelionėms, irgi turėtų būti atsižvelgiama į tikslingumą. LNT, pavyzdžiui, nėra tos nuomonės, kad Vliko atstovo kelionė Vatikano buvo reikalinga ir turėjo kokios nors naudos Lietuvos reikalui, ir kad ji nusipelnė būti apmokėta iš visuomenės sudėtųjų lėšų.

Į galimą klausimą, kodėl čia rūpinamasi į Tarybos išdą suaukotomis lėšomis, atsakymas būtų, kad visuomenės lėšos (ir jėgos) yra visų mūsų, nepaisant kieno sąskaiton kada jos įdėtos ir per kurią atskaitomybę pervestos. Jeigu mes manytumėm, kad minėtais atvejais visuomenės lėšos naudojamos tikslingai, tai mes neturėtumėm šiandien LNT, būtų mums Vlike. Būtu mums tenai, jei būtų mums įstengę įtikinti, kad būtų susilaikoma nuo to, kas mums jau tada atrodė netikslinga. Be to, net ir tie patys dalykai vertintini vienaip, kai yra lėšų, ir kitaip, kai jų nėra ar yra nepalyginti mažiau.

PATOGIAI APSIPIRKITE MAY'S 2 VĖSINAMUOSE RŪSIUOSE

the MAYcos 2

COOL AIR
CONDITIONED

BASEMENT stores

EAGLE STAMPS TAIP PAT PADIDINA SANTAUPAS

Dar vienas pirkinys! Gauta laiku Tėvo Dienos dovanoms!

Garsaus gamintojo Close Outs! Vyrų 17.98 iki 19.98

SPORTINIAI IR
LAISVALAIKIO ŠVARKAI

Gražus 3 guzikų stilius

3 guzikų laisvalaikio švarkai ir sportiniai švarkai 2 ir 3 guzikų stilių, garsaus gamintojo, žinomo dėl puikaus tinkamumo. Pilnas pamušalas ir pasiūti su uždengtais kišenais. Pasirinkite iš lygių ar maišytų spalvų Dacron ir cotton, rayon ir silk ir cotton blends medžiagas. Smėlinės, pilkos, cocoa ir charcoal pilkos spalvos. Laisvalaikio švarkai, 36 iki 46 dydžio, ilgi dydžiai 38 iki 44 tik smėlinės ir charcoal spalvos. Sportinių švarkų dydžiai 36 iki 46.

Paštu ir telefonu užsakymai priimami. Šaukit CH 1-3000

The May Co.'s Basement Men's Clothing Department, Downtown and On the Heights

\$11

Valandos, kurios nulėmė II Pasaulinį karą 3

Atšaukiami laivai, kad nepradėtų invazijos

Kai kurie laivyno junginiai, jų tarpe sunkieji laivai su pakrantėms apšaudyti skirta artilerija, norėdami pasiekti Normandijos pakrantes birželio penktosios rytą, iš Skotijos ir šiaurinės Airijos uostų turėjo išplaukti birželio 2 d. Tą pačią dieną turėjo būti pradėtas ir invazijos pajėgų bei medžiagų pakrovimas. Birželio trečiosios rytą dar buvo įmanoma invazijos datą nukelti, bet birželio ketvirtąją pirmieji laivai jau buvo pertoli, kad atšaukimas nesukeltų komplikacijų.

Rami jūra ir geras matumas buvo pagrindinės pasisiekimo sąlygos. Buvo reikalinga bent 48 valandų patikima oro prognozė, kad išvengus katastrofos.

Oras neklauso

Visą gegužį oras buvo gražus, tačiau birželio 1 pasikeitė, o birželio 3 d. invazijos reikalams sudarytoji meteorologų komisija išpranašavo, kad birželio 5, 6 ir 7 dienomis reikią laukti stiprių vėjų, žemos debesų dangos ir blogo matomumo. Ir tai buvo vienintelės dienos, kuriomis atoslūgis prasideda žygiui reikalingomis valandomis.

Ši oro prognozė ir jos sukeltos painiavos buvo pagrindinė invazijos vadų ir jų štabų pasitarimo problema birželio trečiosios vakare. Pirmieji laivai jau buvo išplaukę. Dešimtys tūkstančių karių sėdėjo sugrūsti į transportinius ir invazijai specialiai gamintus plokščiadugnius laivus; jų stovyklavietės ir kareivinės jau buvo užėmę sekančiosios bangos daliniai. Milžiniškoji mašina buvo užsukta. Ar leisti jai veikti, ar dar 24 valandoms sulaikyti? Abu atvejai — tai buvo labai aišku — galėjo baigtis katastrofa.

Sprendimą turėjo ištarti žmogus, apie kurį viešumoje dar nedaug buvo žinoma. Dar prieš trejetą gerų metų Eisenhoweris po 16 metų tarnybos majoro laipsny, tebebuvo vienas iš daugelio armijos pulkininkų. Jis buvo kilęs — likimo ironija! — iš griežtai pacifistiškai nusiteikusių Teksaso šeimos. Tuo metu dar tebegyvenusi motina priklausė "Jehovos liudininkų" sektai, kuri priešinasi karo tarnybai. Jo tėvas buvo pieninės sargas, jo paties jaunystė sunki, karjera lėta.

Tačiau jis turėjo savybių, kurių reikėjo, kad amerikinis generolas galėtų komanduoti britų armiją (ir generolas!): greitą orientaciją, didelį taktą ir sveiką humoro pajutimą. Jis galėjo būti griežtas ir energingas, kaip pridera generolui. Nepaisant aukštos užimamos vietos, jis buvo kuklus žmogus, nepretenzingas, savęs nelaikęs genijum. Jis buvo vienodai mėgstamas amerikiečių ir britų, ir vėliau gen. Morganas, buvęs britų planavimo štabo viršininkas, rašė, kad jo šypsena tada buvusi vertesnė už visą armijos korpa.

Eisenhowerio dilema

Tą birželio trečiosios naktį Eisenhoweris pasiūlė galutinį sprendimą atidėti iki 4:30 val. ryto. Tačiau, kai vyriausias štabas susirinko naujam posėdžiui, oro prognozė nebuvo nė per plauką pagerėjusi. Gen. Montgomery siūlė vykdyti planą, nepaisant oro sąlygų. Adm. Ramsay abejojo, ar jo mažųjų laivų vilkstinės, suki-

lus aukštos bangoms, galėsiančios plaukti per Kanalą, o marš. Leigh-Mallory buvo tikras, kad tokia blogame ore aviacija negalėsianti tinkamai atlikti savo uždavinio.

Buvo belikusios tik dvi valandos iki to momento, kada bus pradėtos į laivus laipinti invazijos pagrindinės jėgos. Tada gen. Eisenhoweris įsakė laipinimą nukelti 24 valandomis, o jau išplaukusius laivus atšaukti.

Karo laivyno junginiai, plaukę per Airių jūrą, apsiskuto ir 12 valandų plaukė į šiaurę, kad išnaudojus papildomai atsiradusį laiką. Vienas minų ieškotojų junginys tebuvo tik už 35 jūrmilyių nuo Normandijos krantų, kai tą įsakymą gavo. O vienas konvojus, gabenąs išsilaipinimo valtis,

visiškai negavo įsakymo ir visu greičiu plaukė Prancūzijos link. Greitieji kovos lėktuvai zujo visomis kryptimis, kol pagaliau jį surado jau perplaukusį du trečdalius Kanalo ir sustabdė. Uostuose dėl nenumatyto laivų grįžimo kilo neįsivaizduojamas chaosas, kuris, laimei, baigėsi be ypatingų nuostolių.

Tačiau Eisenhowerio dilema dar nebuvo išspręsta. Atvirkščiai, lemti n g a s i s sprendimas dar pasunkėjo, kai ateinantį vakarą (birželio 4, sekmadienį) oro pranašai suabejojo, ar galimas net menkas ir laikinis pagerėjimas antradienio rytą.

Adm. Ramsay pareiškė, kad gražintosios laivų vilkstinės nebegalės pakartoti antro grįžtamojo manevro, nepasipildžiusios kuro at-sargų. Taigi, beliko tik pa-

Vieno iš didžiausiųjų Š. Amerikos lietuvių sporto klubų — Chicagos Neries valdyba. Sėdi iš kairės: Zigmas Žiupsnys, Aleksas Lauraitis, Dalia Kolbaitė, Edvardas Šulaitis.
Nuotr. Z. D e g u č i o .

Medicina ir atominis karas 3

Neutronų atradimas ir isotopai

Ilgą laiką atomo struktūra buvo laikoma tokia, kaip buvo praėjusiam Dirvos numeryje minėta. Bet jau apie 1920 metus paaiškėjo, kad ši atomo struktūra buvo klaidinga, kad atomas tikrumoje yra daug painiau sutvarkytas. Čia pagrindinė

pataisa buvo neutronų atradimas.

Neutronai yra elektriniai neapkrauti, elektriniai neutralūs vienetai atomo branduolyje. Kadangi jie yra elektriniai neapkrauti, tai jie nepakeičia apie atomą besisukančių elektronų skaičiaus ir tuo pačiu nepakeičia atomo cheminių savybių. Betgi jie yra didesni ir už protonus. Apytikriai protonas yra 1845 kartus, o neutronas apie 1847 kartus didesnis už elektroną. Tačiau neutrono dydis yra mažiau pastovus, negu protono ar elektrono.

Kadangi jie visada randasi tik pačiame atomo branduolyje, tai branduolys gali jais tarsi "persikrauti", pasidaryti perdidelis,

sirinkti: arba invaziją pradėti antradienį, birželio 6 d., nepaisant galimų didelių nuostolių ir nesėkmių, arba viską atidėti dar dviem savaitėm, belaukiant naujo pilno atoslūgio.

Ir vėl gen. Eisenhoweris nustūmė sprendimą iki ateinančio ryto.

(Kitame nr.: V-1 horizontė).

Geriausie sveikinimai ir linkėjimai visiems mūsų draugams ir rėmėjams

LOUISVILLE TITLE INSURANCE CO.

The Louisville Title Bldg., 118 St. Clair Ave., N. E. Phone: MA 1-2075

Listen to Rudolph Ringwall and his "Memorable Music" WJW Radio, Monday thru Friday, 7:05-7:30 P. M.

Geros žinios **Society** indėlininkams *

PRADEDANT LIEPOS 1, 1959

JŪS GAUSITE

3%

UŽ JŪSŲ SANTAUPAS

Society NATIONAL BANK OF CLEVELAND

*ir geros žinios naujiems indėlininkams!

Atsiminkite... Jūs galite gauti šį aukštesnį procentą nuo liepos 1 d. už visus įnašus, kuriuos padarysit iki liepos 14 d. priskirtus tam ketvirčiui.

Pradėkit taupyti pas **Society**, kur indėlininkai savo sutaušas laiko jau 110 metų.

Member Federal Deposit Insurance Corporation

palyginus su jį supančių elektronų skaičiumi. O toks "persikroves" atomo branduolys darosi nepastovus — jis turi tendencijos skilti.

Kai toks branduolys skyla, tai susidaro savos rūšies katastrofa: ne tik susidaro du mažesni atomai, bet taip pat vienas ar daugiau laisvų neutronų, dažnai taip pat įvairus kiekis "palaidų" elektronų ir "nepilnų" branduolių (tokių atomų, kurie neturi pakankamai elektronų ir todėl yra daugiau ar mažiau elektriniai apkrauti), bei kitokių skilimo produktų.

Ši atominė reakcija komplikuojasi dar ir tuo, kad tam tikrose sąlygose ir patys neutronai gali skilti. Skilti į protoną ir elektroną, sudarydami naujo atomo branduolio užuomazgą. Taip pat dalis medžiagos visai susinaikina ir pavirsta grynąja energija.

Pagal fizikos dėsnius $E = m \cdot c^2$, kur c^2 — šviesos greitis, 300,000 kilometrų per sekundę, tai c^2 išreikštas centimetrais yra skaitlinė su dvidešimčia nulių. Ir pats nežinau, kaip tokių skaičių pavadinti. Bet iš to matyti, kad labai mažas medžiagos susinaikinimas atpalaiduoja milžinišką, tiesiog neįsivaizduojamą energijos kiekį.

Toli gražu ne visi vieno elemento atomai savo branduolyje turi tą patį neutronų skaičių, net ir labai įvairuoja. Cheminiai, visi tie esmėje skirtingi atomai reaguos vienodai, — prisiminkime tik, kad cheminė reakcija tiesioginiai nuo paties atomo branduolio nepriklauso. Tačiau branduolinės, — "atominės", — to paties elemento savybės net ir labai skiriasi nuo neutronų skaičiaus.

Sios skirtingos to paties elemento pogrupės yra vadinamos isotopais. Taip pav. vandenilis turi bent du isotopus, — su neutronu ir be neutrono branduolyje. Kai vandenilio atomas neutronų neturi, jungiantis su deguoniu gaunamas paprastas vanduo. Kai deguonis jungiasi su tokiais vandenilio atomais, kurie savo branduoliuose turi neutronus, gaunamas vadinamas "sunkusis vanduo" (jis savo laiku buvo labai svarbus tyrinėjant atomų branduolių savybes).

Panašiai yra ir su daugeliu kitų isotopų. Dabartiniam fizikos pažangos laipsnyje, naudojant atomines reakcijas, iš kiekvieno elemento yra įmanoma dirbtinai pagaminti bent po vieną, o kartais ir po kelis isotopus.

Žmogus jau yra pasigaminęs ne tik įvairių isotopų, bet taip pat ir bent šešis visai naujus elementus, natūraliai gamtoje nerandamus (bent jau žemėje). Štai tie elementai ir jų atominiai numeriai skliausteliuose: 1. Neptunium (93); 2. Plutonium (94); 3. Americium (95); 4. Curium (96); 5. Berkelium (97); 6. Californium (98). Jie visi kartu yra vadinami trans — uranijaus elementais, — tai yra "už uranijaus".

Veik visi šie dirbtiniai isotopai, o taip pat ir kai kurie natūralūs elementai turi vieną jiems būdingą savybę: jų branduoliai yra tiek nepastovūs, kad jie skleidžia radio aktyvius spindulius ir palaipsniui keičiasi. Toks natūralus radioaktyvus elementas yra radiumas, bet žmogus dabar turi pasigaminęs radioaktyvius isotopus beveik iš visų elementų.

(Bus daugiau)

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti ir paragink užsiprenumeruoti

Jungtinių Amerikos Valstybių Atėnuose

Dr. Bronius Baškys ir inž. Algimantas Gustaitis

Gana dažnai prisimename, kad Bostonas yra Jungtinių Amerikos Valstybių Atėnai. Čia yra sutelkta visa eilė aukštųjų mokyklų, turinčių gerą vardą ir anapus Amerikos ribų. Tai Harvardo Universitetas, Massachusetts Technologijos Institutas (M. I. T.) Bostono Universitetas (studentų skaičiumi pats didžiausias), Tufts Universitetas, Jėzuitų vadovaujama Bostono Kolegija (B. C.) ir kt. Bostono Universitetas kai kuriomis savo mokyklomis rungtinėjama su Harvardu, bene pačiu geriausiu šio krašto universitetu.

Kiekvieną pavasarį tos Bostono aukštosios mokyklos išleidžia į gyvenimą tūkstančius akademikų. Pvz., šių metų birželio 7 d. Bostono Universitetas labai gražiai ir įspūdingai surengtoje iškilmėse įteikė 2642 diplomus, Bostono Kolegija — 1500, Tufts Universitetas — 938. Berods, Bostono universitetą šiemet baigė daugiau lietuvių, bet ilguose baigiančiųjų sąrašuose tik du buvo galima atpažinti iš vardų ir pavardžių, kad jie yra lietuviai. Tai **Bronius Baškys, Ph. D.**, ir **Algimantas Raimundas Gustaitis, B. S.**

Bronius Baškys, kuriam birželio 7 d. buvo įteiktas lotynų kalba parašytas filosofijos daktaro diplomai, yra retai pasitaikančių gabumų ir tikrai didelės energijos vyras. Jis gimė 1920 m. liepos 1 d. Junkilų km., Užvenčių vls., Šiaulių apskr. Taigi, II Pasaulinio karo įvykiai jį užklupo pačiu nepatogiausiu metu — visi Lietuvos okupantai, kaip daugelį kitų mūsų jaunų vyrų, taikėsi jį pagauti į savo kovojančių pulkus, o jam rūpėjo kaip nors baigti gimnaziją, kaip nors tvirtai įsikibti į gyvenimo krantus. Vargais negalais išvengęs svetimo kareivio milinės, Br. Baškys tuo metu jau buvo baigęs kauniškės Jėzuitų gimn. 4 klases. Prieš patį pasitraukimą iš Lietuvos, 1944 m. eksternu baigė Jurbarko gimnaziją. Kaip tremtinys atsidūręs šiaurės Vokietijoje, 1945-49 m. studijavo mediciną Hamburgo universitete. Iš tikro medicinos mokslai, gydytojo kelias bu-

vo Broniaus Baškio svajonė. Tačiau ta svajonė sudužo, nes studijas Hamburge pertraukė emigracija į JAV, o Naujajame Pasaulyje keli metai prabėgo, bedirbant visokius darbelius. Tačiau Br. Baškys nerimo. Beldėsi į vienos kitos mokyklos duris, ieškojo mokslui lėšų, kol sunkumus įveikė. Pradžioje Northeastern Universitete jis išklaušė matematikos ir chemijos kursus, netrukus stojo į Bostono Univ., kuriam prieš porą metų gavo magistro laipsnį. Po to atliko visą eilę laboratorinių darbų, išlaikė eilę egzaminų, parašė dizertaciją, ją š. m. balandžio pabaigoj sėkmingai apgynė ir, štai, dabar jis turi tą tik dideliu darbu ir susitelkimu pasiektą Ph. D.

Dr. Broniaus Baškio mokslų sritis — biochemija. Jis studijuodamas dirbo ir dabar tebedirba Harvardo univ. Medicinos mokykloje ir Mass. General Ligoninėje, prof. Dr. Walter Lever vadovaujamame dermatologijos departamente, kaip vienas medicininių tyrimų dalyvis. Iki šiol jau yra paskelbti Dr. Br. Baškio moksliniai darbai šiuose žurnaluose: Šveicarijoje leidžiamame chemijos mokslų leidinyje Experimentia 1957 m., Amerikoje leidžiamuose The Journal of Dermatology ir Federation Proceedings 1958 m.

Dr. Br. Baškio studijas rėmė šie JAV fondai: Dazian Foundation for Medical Research, National Institute for Public Health, American Heart Association ir Edwards Scholarship. Kai kurie tų fondų vardai akivaizdžiai liudija, kaip amerikiečiai įvertino mūsų tautiečio pastangas ir gabumus.

Tik apgynęs dizertaciją, Dr. Br. Baškys gavo pasiūlymą pasilikti Bostono Universitete ir dirbti mokymo darbą to universiteto Medicinos mokykloje. Jis nesusi-gundė siūlymais bėgti į pramonę, kur atlyginimai yra žymiai efektingesni, B. U. pasiūlymą priėmė ir minėtoji mokykla, kaip biochemijos instruktorius, pradės dirbti nuo ateinančių metų sausio 1 d. Jis dirbs Dr. M. Sinex vadovaujamoj katedroj, greta savo buvusio ir plačiai žinomo prof. Dr. William Boyd.

Mes tik džiaugtis galim, kad Dr. Br. Baškys neužsidaro siauroj specialybėj, o pasilieka dirbti universitete, kur, be abejonės, bus progų ir jam pačiam augti, ir jo mokslo darbams gausėti.

Dr. Br. Baškys dar Vokietijoje vedė dantų gyd. Ireną Kubiliūnaitę, juodu augina dukterį Nijolę ir du sūnus — Donatą ir Julijų. Tegu Dr. Br. Baškiui ir jo šeimai būna šviesios visos dienos, kurios ateina.

Algimantas R. Gustaitis, dabar jau aeronautikos inžinierius, yra aktorės Aleksandros Gustaitienės ir poeto Antano Gustaičio sūnus. Jis beveik iki pusseptintos pėdos aukščio užaugo Bostono lietuvių akyse. Tai yra labai mielas ir jaukus vaikinai, rimtai ir uoliai dirbęs čionykščių skautų gretose, daug sykių gražiai skaitęs liet. autorių poeziją įvairiuose bostoniečių rengimuose, dalyvavęs beveik kiekviename savo motinos parengtame vaidinime.

Mokytis Algimantas pradėjo Ravensburge, Vokietijoje. Bostone su gerais pažymiais baigė Dangaus Var-

CHICAGO

KVIEČIA Į JONINIŲ LAUŽĄ

Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos Chicago skyrius nuo 1952 m. kasmet rengia Joninių laužus, kas įėjo į vietinę tradiciją. Kiek vėliau prie vilniečių prisidėjo ir Mažosios Lietuvos Draugija, su kuria kartu rengia. Šių laužų programose rengėjai stengiasi duoti tokių momentų, kurie sustiprintų lietuviškąsias nuotaikas lietuvių širdyse.

Šiemet šis tradicinis Joninių laužas bus šį šeštadienį (VI-20) J. Spaičio darže, Willow Springs, Archer Ave. ir 89 g-vė.

A. Tveraitis

HARTFORD

LIETUVIŲ DIENA

Lietuvių dieną rengia LB Hartfordo apygardos valdyba, talkinama Hartfordo LB valdybos. Tai bus nepaprasta išvyka į Glastonbury ir įvyks sekmadienį, birželio 21 d. gražiam parke, po žaliuojančiais šimmetiniais medžiais, ant kranto Connecticut upės skambės lietuviškos dainos, matysime tautinius šokius, lietuvių sportininkų žaidimą. Bus daugybė akademinio jaunimo ir senimo iš Conn. ir Mass. valstybių.

Šios šventės vyriausias rengėjas W. M. Chase, pareiškė: "Ši išvyka bus pirmą tokia lietuviškųjų išvykų istorijoje".

MOKSLO BAIGIMO IŠKILMĖS

Birželio mėnuo didžiųjų iškilmų laikas. Daug mūsų jaunimo baigia mokslus. Ir Hartfordo Lituanistinė šeštad. mokykla baigė savo darbą birželio 6 d. Ją lankė 64 mokiniai, dirbo 3 mokytojai: P. Jucėnienė, p. Skrupskelienė ir dr. A. Šerkšnys.

Garbė tėvams, leidžiantiems sūnelius ir dukreles lituanistinę mokyklą, padėka mokytojams rūpestingai savo pareigas ėjusiems, o taip pat Tėvų Komitetui, kuris rūpinosi mokyklos išlaikymu.

V.M.K.

tų aukštesniąją mokyklą, tuo pat metu gimnazijos kursą Bostono lituanistinėje mokykloje.

Savo specialybe jis pasirinko aeronautikos inžineriją, prieš keletą metų buvo priimtas į Bostono Universitetą, kur taip pat su labai geriais pažymiais gavo pirmąjį mokslo laipsnį B. S. — mokslo bakalaureatą. Turbūt, tik dėl tėvo savotiško pareigos ir garbės supratimo Algimantas R. Gustaitis stipendijomis beveik nesi-

naudojo — į mokslus jį išleido tėvai Al. ir Ant. Gustaičiai. Kartu su aeronautikos B. S. Algimantas gavo ir JAV armijos antrojo leitenanto laipsnį. Rugsėjo mėn. jis yra pašauktas atlikti karinę prievolę, bet jau dabar yra kviečiamas dirbti ginklų gamybos projektavimo darbuose, kuriuosna įsijungs liepos mėn. pirmomis dienomis. Ten pat, kaip karininkas, vėliau jis atliks ir savo karinę prievolę. Taigi, Bostonas inž. Algimanto R. Gustaičio laik-

nai, bent porai metų, netenka. Linkėdami jam, žengiančiam į savystovų gyvenimą, visokeriopos sėkmės, tikime, kad tėvų pastogėn jis sugrįš, o greičiausia dar susigundys toj pačioj Alma Mater ir aukštesnio mokslo laipsnio siekti.

Taigi, kiekvieną pavasarį Bostono aukštosios mokyklos paleidžia į gyvenimo gatves tūkstančius akademikų. Tikrai šilta darosi širdy, kad jų tarpe suskamba ir lietuviški vardai. St. S.

SOHIO PASKIRS VIENĄ IŠ ŠIŲ DIDELIŲ DOVANŲ KAS SAVAITĘ!

ORO KELIONĖ APLINK PASAULĮ DVIEI ŽMONGMS

GRAŽUS PILNO ILGIO MINK PALTAS

23 PĖDŲ LAIVAS

IŠTAINGAS VAŽIUOJAMAS NAMAS

LAUKO MAUDYMOSI BASEINAS JŪSŲ NAMAMS

PRIEDUI NAUJĄ 1959 AUTOMOBILĮ

PRIEDUI SEPTYNIOS \$1000 NEMOKAMOS DOVANOS

DEŠIMTĮ \$100 NEMOKAMŲ DOVANŲ DVIDEŠIMT \$50 NEMOKAMŲ DOVANŲ

PRIEDUI 2000 KITŲ VERTINGŲ DOVANŲ

NAUJI LAIMĖTOJAI KAS SAVAITĘ!

Tik patikrinkite savo automatinos numerį laimėtojų sąrašuose, kurie kas savaitę iškabinami visose Sohio stotyse. Kas savaitę naujas 2039 laimėtojų numeris sąrašas bus visose Sohio stotyse. Laimintieji numeriai buvo surinkti nepriklausomos statistikos organizacijos, garantuodami lygų padalinimą visame Ohio. Kiekvienos savaitės laimėtojas turi atsiimti dovaną tą pačią savaitę.

* Jei laimėjantis numeris yra registruotas bendrovės vardu, o ne pavienio žmogaus, Sohio pasilieka teisę nustatyti, kuris vairuotojas to automobilio gaus dovaną.

© SOHIO 1959

LAIKAS VISADA TINKAMAS

Siųsti dovanų siuntinį giminėms ar draugams bet į kurią USSR dalį, Lietuvą, Latviją, Estiją, Gudiją ar Ukrainą

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

39 Second Ave., kampas 2nd Street New York 3, N. Y. AL 4-5456-7

(Licensed by USSR)

Kviečia jus aplankyti jų naujai įsteigtą įstaigą iš kurios Jūsų dovanų siuntinys bus išsiųstas tiesiai, tiksliai, taupiai.

ĮTEIKIMAS GARANTUOTAS. Įstaiga atidaryta 9-6 kasdien, šeštadieniais ir sekmadieniais 9-4.

Jūsų patogumui vietoje yra siuntiniams didelis prekių pasirinkimas labai prieinamomis kainomis.

Paštu atsiųsti siuntiniai skubiai išsiunčiami.

• **Pereitą sekmadienį Clevelande įvykęs liūdnųjų birželio įvykių minėjimas** buvo pradėtas jungtine pabaltiečių gedulo demonstracija. Per 200 automobilių, papuoštų juodais kaspiniais perristomis Pabaltijo tautų vėliavėlėmis, iš Liet. Darželio lėtai nuvažiavo į miesto centrą, Public Square, o po to lietuviai grįžo trumpai ceremonijai į savo Kult. Darželį. Čia, Dr. Jono Basanavičiaus paminklo papėdėje buvo prisiminti bolševikų nužudytų ir nukankintų pabaltiečių, sugiedoti Amerikos ir Lietuvos himnai. Trumpą žodį tarė Alto pirmininkas Jonas Daugėla, o vėliau kalbėjo amerikietis Tomas Ireland, kuris yra net du kartu buvęs Lietuvoje. Ireland pabrėžė, kad bolševikai pripažįsta tik jėgą ir kad vienintelis būdas komunizmo plitimui sulaukyti yra jėga. Nors karas yra baisus dalykas, bet jo nereikia bijoti, nes baime karo neišvengsi. Po Irelando dar trumpą žodį tarė K. Židonis ir E. Skujeniekas.

Sekmadienio lietuviškasis radijo pusvalandis irgi buvo skirtas birželio įvykiams paminėti. Pagrindiniu kalbėtoju buvo Pijus Žiūrys, kuris iškėlė Vakarų klaidas, padarytas santykiuose su komunistais. Buvo duota trumpa minėjimo apžvalga Lietuvių Darželyje, ir programa užbaigta įspūdingai Bostono "Laisvės Varpo" paruoštu vaizdelių dalyvaujant H. Kačinskui, A. Gustaičiui, S. Santvarai, solistėms Stempužienei ir Krištolaitytei. Programa buvo transliuojama lietuvių ir anglų kalbomis, gerai suredaguota ir pravesta.

Trys didieji Clevelando laikraščiai: "Cleveland Plain Dealer", "Cleveland Press" ir "Cleveland News" birželio įvykiams paminėti paskyrė po vedamąjį ir davė kronikos žinutes.

• **Pirmoji abiejų Clevelando liuanistinių mokyklų šventė įvyksta birželio 21 d.** Niaurų sodyboje. Tai didelė proga pademonstruoti, kad mūsų jaunoji karta dar moka išsilaikyti tikrai lietuviškoje dvasioje, moka viešai pasirodyti su lietuvišku žodžiu ir pratinasi paveldėti gražias mūsų tautinio bendravimo tradicijas. Tikimės, kad visi Clevelando ir apylinkių lietuviai tas pastangas supras ir savo gausiu atsilankymu parems.

Šventės pradžia 1 val. p. p. Programa prasidės 3:30

val. p. p. ir bus neilga, bet įvairi, susidedanti iš lietuviškų dainų, šokių, deklamacijų. Įėjimas suaugusiems 1 dol., o jaunimui — nemokamai.

Džiugu paminėti, kad gana didelė dalis mūsų biznierių, o ypač mūsų dosnieji gydytojai, šios šventės rengimą parėmė finansiškai.

Niaurų sodyba lengvai pasiekama, važiuojant 42 keliu, bet kas nori išvengti daug šviesų, gali važiuoti 21 keliu ligi 17 kelio ir tada sukiti į 42 kelią.

• **Septintoji lietuvių diena**, rengiama abiejų Lietuvių Bendruomenės apylinkių, įvyksta birželio 28 d. Diamond Lake.

• **Clevelando Lietuvių Bendruomenės II-osios apylinkės** naujon valdybon išrinkti šie asmenys, kurie birželio 7 d. pasiskirstė pareigomis:

Karolis Morkūnas — pirmininkas, Jonas Žukas — vicepirm., Stefanija Stasiene — sekr., Elena Stempužienė — ižd., Pranas Juška — parengimų vad., Jonas Dobrovolskis — švietimo vad. ir Linas Stoškūnas — kartotekos vad.

• **Pradedam Balfio piniginę rinkliavą.** Remdamiesi IX Balfio seimo priimta rezoliucija, trys Balfio skyriai Clevelande nutarė piniginių vajų pradėti birželio mėn. 15 d.

Visus kviečiame prie šios rinkliavos aukomis ir darbu prisidėti. Aukokim Balfui!

• **Dr. J. Kuncaitis su šeima ir Jonas Vedegys** iš Argentinos atvyko pastoviam gyvenimui į JAV ir apsigyveno Clevelande.

• **Vaclovas Sviderskas**, iš Argentinos persikėlė pastoviam gyvenimui į JAV ir praėjusį savaitgalį lankė savo artimuosius Clevelande. Aplankė ir Dirvos redakciją.

• **Lietuvių budžių**, vadovaujamų inž. Pautieniaus, joninių išvyka bus birželio 21 d. Huntington Parke (20 mylių į vakarus). Dalis budžių ten plauks Palangos jachta, o dalis mašinomis. Drauge dalyvaus ir tėvai. Šeimininkės ruošia skanius užkandžius. Parke yra specialūs stalai, gražus paplūdimys ir kiti patogumai.

• **LVS Ramovės Clevelando sk. narių susirinkimas** šaukiamas birželio 21 d., 11 val. 15 min. Lietuvių Svetainėje. Bus aptariami svarbūs skyriaus veiklos ir gautų centro v-bos nurodymų reikalai. Dalyvavimas susi-

Clevelandiečiai skautų veikėjai sutinka Clevelande iš Argentinos atvykusį bendramintį V. Sviderską. Iš kairės: B. Rėkus, V. Sviderskas, V. Kizlaitis ir V. Bacevičius.

rinkime būtinas. Susirinkimas bus trumpas ir bus galima laiku nuvykti į liuanistinių mokyklų šventę.

• **Mūrininkai**, norintieji dirbti prie Naujosios parapijos statybos, prašomi registruotis pas inž. E. Kersnauską, tel. SW 5-0759. mūsų darbai jau greit prasidės.

on AUTO INSURANCE

Telefono pašaukimu Jums gali sutaupyti daug dolerių apsidraudžiant Amerikos vienoj didelėj draudimo įstagoj. Pašaukus jokio įsipareigojimo.

PAULINA MOZURAITIS-BENNET
Insurance Agent
13706 Benwood Ave.
Cleveland 5, Ohio
SK 1-2183

Norite greitai parduoti...
Bandykite per Betty HANSEN...

Buvo... "FOR SALE" by Betty HANSEN...
Dabar... "SOLD"... "SOLD"... "SOLD"...

Stebėkite mūsų iškabas "FOR SALE" ir "SOLD" Clevelande, East Cleveland, Euclide, Cleveland Hts., South Euclide, Wickliffe ir kitur. Darykite palyginimus su kitais ir Jūs patys įsitikinsite, kaip plačiai ir aktyviai mes dirbame.

Štai keliolika mūsų vėlesnių pardavimų:

18621 Abby (2 fam.)	SOLD	1813 Charles (Apt.)	SOLD
1331 E. 91 St.	SOLD	19702 Kewanee	SOLD
18808 Chickasaw	SOLD	1075 E. 146 St.	SOLD
728 E. 133 St.	SOLD	852 Rondel	SOLD
19212 Mohican	SOLD	412 Dundee	SOLD
17322 Lake Shore Blv.	SOLD	857 E. 188 St.	SOLD
16103 Trafalgar	SOLD	909 E. 141 St.	SOLD
1857 Taylor	SOLD	1094 E. 147 St.	SOLD
19613 Sheldon Dr.	SOLD	22000 Fullar	SOLD
12510 Iowa	SOLD	1343 E. 81 St.	SOLD
19288 Renwood	SOLD	425 E. 146 St.	SOLD
13515 Blenheim	SOLD	830 Wayside	SOLD

Mes imame namus pardavimui ir maišytuose rajonuose.

Jūsų patogumui 3 Betty HANSEN Ofisai Clevelande.

Pirkimo ar pardavimo reikalais šaukite mūsų atstovą Mr. Anthony Garką, 1247 Hayden Ave., East Cleveland. Tel. UL 1-6150 ar namuose MU 1-1644.

BETTY HANSEN REAL ESTATE CO.

Skautų sporto šventė Worcesterystery

Birželio 20-21 dienomis Worcesterysteryje, Malronio parke, įvyks Worcesterio Nevėžio tunto rengiama L.S.B. Atlanto Rajono tradicinė sporto šventė. Ši metinė sporto šventė, kuri įvyks jau ketvirtą kartą Worcesterysteryje, kiekvienais metais plečiasi. Šią švenę suvažiuoja ne tik vien skautų sporto komandos, bet ir labai daug lietuviško skautiško jaunimo, kuris ne tik turi progos pamatyti įdomias sporto varžybas, bet ir susitikti su draugais, nematytais nuo praeitos vasaros stovyklų, linksmai praleisti laiką lietuviškoje aplinkoje.

Šiais metais be jaunių, seniųjų ir šešių komandų dalyvaus ir vilkiukai. Vyks krepšinio, tinklinio ir lengvosios atletikos rungtynės. Lengvosios atletikos rungtynės, dėl nepatogių sąlygų Malronio parke, bus pravestos kitoje, pritaikytoje vietovėje. Kad sportininkai per daug nepavargtų, visos varžybos bus pravestos vieno minuso sistema.

Krepšinio ir tinklinio varžybose dalyvaus Bostono, New Yorko, Waterburio, Hartfordo ir Worcesterio komandos, o lengvosios atletikos varžybose bus atstovaujama kiekviena Atlanto Rajono

vietovė. Tinklinio ir krepšinio komandos dalyvaus iš Bostono, New Yorko, Waterburio ir Worcesterio. Vilkiukai lengvoje atletikoje pasirodys iš Bostono, Brocktono, Waterburio, Elizabetho, New Britaino ir Worcesterio.

Šeštadienio vakare įvyks Joninių laužas. Kiekvienos vietovės skautai ir skautės turės progos pasirodyti. Už geriausius pasirodymus bus teikiamos dovanos.

Sporto šventės rengėjai kviečia visus gausiai atsilankyti.

CHICAGO

GEGUŽINĖJ VAIŠINS
KEPTU JAUČIU

Korp! Neo-Lithuania ir Tautinio Akademinio Sambūrio gegužinė įvyksta birželio mėn. 21 d. (sekmadienį) gražioje Sauk Trail Woods South aikštėje Chicago Heights. Gegužinėje bus daug visokių prašmatnybių ir kas svarbiausia, didžiulio jaučio kepimas. Jautį keps žymus šios srities žinovas kolega agronomas A. Santaras. Taigi visos šeimininkės prašomos nevargti ir neprisigaminti valgyti, o atsivežti tik peilius ir šakutes. Gegužinės pradžia 11 val. ryto.

Korporacijos bei Sambūrio nariai su draugais ir pažįstamais, studentai ir visa Chicago visuo-

menė maloniai kviečiami šioje gegužinėje dalyvauti ir smagiai praleisti sekmadienį gamtos prieglobstyje.

Dirvą pasiūlyk savo
kaimynui susipažinti
ir paragink
užsiprenumeruoti

LEGENDOS IR
PADAVIMAI
**KARALIAUS
VAINIKAS**
KAINA \$2.00

LIETUVIŲ KLUBAS

6835 SUPERIOR AVE.

EX 1-1143

Lietuvių Klubo Direkcija visus lietuvius ir jų draugus kviečia nepamiršti 1959 m. lietuvių klubo.

Praleiskite laisvalaikį su savais savuose namuose. Klubas turi įvairių garsoaparatus. Sėdėdami bet kurioje vietoje, galite klausytis muzikos, lietuvių radijo valandėlių. Visą laiką veikia televizijos aparatas. Penktadieniais veikia lietuviškų valgių virtuvė.

Atsilankę neapsiriksime, visi patogumai Jums.

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

EAST CLEVELAND-EUCLID & SUPERIOR AVE.
SAVINGS EARN OPEN EVERY SATURDAY UNTIL NOON

3 1/2 %

SUPERIOR SAVINGS

ACCOUNTS INSURED TO \$10,000

HOME AND REMODELING LOANS

CORNER 68TH-SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

Vysk. M. Valančiaus liuanistinės mokyklos kanklininkės, mokomos kankliuoti p. O. Mikulskienės. Pirmoj eilėj — S. Obelenytė ir T. Idzelevičiūtė, antroj eilėj — A. Bačiulytė, S. Alšėnaitė ir G. Stuogytė.

Dirvos nuotrauka.

DIRVA

THE FIELD

Kas ir kur?

• Visuotinis JAV Lietuvių Bendruomenės Apygardų ir apylinkių atstovų bei centrinių organų suvažiavimas įvyks Detroito Sheraton-Cadillac viešbutyje rugsėjo 5-6 dienomis (Labor Day savaitgalio metu). Ten pat, suvažiavimą baigiant, rugsėjo mėn. 6 d. 7 val. vak. bus suvažiavimo užbaigimo banketas.

• Laikraštininkė S. Narke-liūnaitė birželio 19 d. išskrenda į Vokietiją. Ten išbus tris savaites ir aplankys Vasario 16-osios gimnaziją, darbo kuopas, džiovininkų sanatorijas, senelių namus. Numato lankytis ir Berlyne.

• Gytis Gaurilius, buv. Lietuvos pasiuntinybės sekretoriaus Romoje Juozo Gauriliaus sūnus, vedė neseniai iš Australijos atkeliavusią Nijolę Mikalajūnaitę.

Jungtinių apygardų šv. Kryžiaus bažnyčioje, Chicagoje, atliko kun. A. Stašys. Vestuvinėje puotoje Lietuvos Auditorijoje dalyvavo apie 200 žmonių. Eilė kalbėtojų reikė pasitenkinimą, kad abu jaunieji, nors augę svetur, neprarado tautinės sąmonės jausmo.

Puotai vadovavo Jonas Našlūnas.

• Sydnejaus lietuvių, Australijoje, birželio 21 d., Camperdown bažnyčioje, lankys apaštališkas delegatas arkivyskupas Romolo Carboni. Lietuviai tam lankymuisi labai rūpestingai ruošiasi.

• Tarp tautinė skaitytų džiamborė prasideda liepos 17 d. Filipinuose. Lietuvius joje atstovaus Australijoje esantieji mūsų skautai. Iš kitų kraštų iki šol įsiregistravę per 4000 skautų. Pačių filipiniečių bus apie 7,000.

• "Aidų" žurnalo mokslo premijos komisija, susidedanti iš pirm. dr. Pr. Skardžiaus, sekr. V. Trumpos, narių: dr. L. Andriekaus, O. F. M., dr. Vl. Viliamo ir dr. R. Zalubo, susirinkusi 1959 m. birželio 11 d. Washing-

VARGO MOKYKLOS VOKIETIJOJE

Gegužės 29-31 d.d. Krašto valdybos narys Stepas Vyckintas lankėsi Muenchene, Memmingene ir Ober-Eselsberge, kur jis susipažino su vargo mokyklų darbu.

Muenchene vargo mokykla, kurią įsteigė 1952 m. p. S. Laukaitienė, dabartiniu metu yra J. Laukaitio vadovaujama. Ją lanko 8 mokiniai. Veikia kelios grupės. Vyriausioji grupė mokoma

tone, svarstė pateiktus veikalus ir vienbalsiai nutarė 500 dol. premiją skirti Leonardui Dambriūnui už jo studiją "Lietuvių kalbos veiksmazodžių aspektai".

Komisija Leonardui Dambriūnui premiją paskyrė už tai, kad jis savo veikale pasirinko spręsti svarbią ir didžiai aktualią lietuvių kalbos mokslo problemą ir, tą problemą moksliai sprendamas, jis tiriamąją sritį gerokai išplečia ir daug ko naujo įneša, tuo būdu pataišydamas ir papildydamas ankstyvesnius užsieninių mokslininkų tyrinėjimus. Komisija mano, kad šis premijuotasis veikalas, būdamas stambus indėlis ne tik į lietuvių kalbos, bet ir į bendrąjį kalbų mokslą, pirmiausia turėtų būti išspausdintas lietuvių, o vėliau išverstas ir išleistas kuria svetima (anglų, prancūzų ar vokiečių) kalba.

• Vokietijos Lietuvių Bendruomenės rinkimai įvyks rugpjūčio 2 d. Nors Vokietijos lietuvių skaičius labai sumažėjęs, bet rinkimams aktyviai ruošiamasi.

• Švedijoje gyveną lietuvių, latvių ir estai per Baltų Draugiją kreipėsi į JTO atstovybę Švedijoje ir generalinį JTO sekretorių, kad tarpininkautų išardytų šeimų sujungimui. Tokių šeimų esą per 800. Švedija įvažiuoti duotų leidimą, tik rusai neišleidžia.

• Vasario 16-osios gimnazijoje toliau nebegalint anglų kalbą dėstyti mokytojai L. Žliobienė, gimnazijai į talką atėjo Ona Kairiūkštienė, gyvenanti Anglijoje.

ne tik lietuvių kalbos, Liet. istorijos ir geografijos, bet ir lietuvių literatūros. Vairiai supažindinami su naujaisiais lietuvių kalbos ir literatūros laimėjimais. Pažymėtina, kad kai kurie vaikai atvyksta iš toli ir sugaišta tramvajumi po 2 valandas. Viena kelionė vaikui kainuoja apie 2,— DM. Vaikų tėvai yra neturtingi ir gyvena iš pašalpų.

Memmingeno vargo mokykla bene didžiausia visoje Vokietijoje. Ją lanko 36 vaikai. Mokyklai vadovauja muzikas M. Budriūnas. Nuo birželio 1 d. joje pradėjo dirbti Vanda Vyckintienė, kuri moko vyr. grupę. Pirmojo laipsnio grupę moko M. Girdvainienė.

Anksčiau ši mokykla, ją įsteigus V. Vyckintienei, daug paramos gaudavo iš JAV. Ypač gausiai ir ilgai ją rėmė D. Augienė su jos suorganizuotu būriu Chicagoje. D. Augienės pavardė liks niekad neužmiršta Memmingeno tėvų ir vaikų. Dabar mokykla negauna jokios paramos nei iš JAV, nei iš BALFO. Tėvų būklė yra labai sunki, nes Memmingeno lietuvių apylinkėje daugiausia džiovininkų ir senelių.

Pažymėtina, kad iš Memmingeno vargo mokyklos labai daug mokinių lanko Vasario 16 gimnaziją.

Ober-Eselsbergo vargo mokyklą veda kun. Dr. J. Petraitis. Jis važinėja į mokyklą iš Memmingeno kartą per savaitę. Mokyklą lanko 8 mergaitės. Pažymėtina, kad Ober-Eselsbergo lietuvių yra priversti gyventi sunkiausiose sąlygose. Jie gyvena bloguose barakuose, kur jie per daug sugrūsti, gyvena nehygieniškoje patalpoje. Daug vaikų serga ir negali lankyti vargo mokyklos. Tokią apylinkę aplankius, gailios ašarėlės labiau rieda, negu Maironio Trakų pilį prisimenant. Ten reikalinga būtina parama iš užjūrių.

Mokiniai gražiai pagiedoja Lietuvos Himną ir gražiai lietuviškai paskaitė. Neblogai jie rašo ir diktantus.

Šios vargo mokyklos yra lietuvių stiprinimo tvirtovės.

Baisių birželio trėmimų minėjime Clevelande dalyvavo per 200 lengvųjų mašinų, pravažiavusių didžiosiomis miesto gatvėmis. Priešakyje lietuvių su tautinėmis vėliavomis.

Dirvos nuotrauka

Tysliavos Vienybė į talką "Tiesai"...

Lygiai prieš mėnesį Dirva pranešė, kad Lietuvos okupantų-komunistų oficiozas "Tiesa", pradėjo spausdinti Vinco Rastenio kalėjimo bylos ištraukas. Tos ištraukos paimtos iš tardytojų duotų atsakymų, kada Vincas Rastenis sėdėjo Maskvos Botyrki kalėjime. Tos ištraukos dabar pritaikytos komunistų reikalui: mažinti išėvijoje esančių lietuvių veikėjų autoritetą.

Paskaitė tas ištraukas, manėme, kad tenyksių komunistų talkon tuoj šoks "Vilnis" ir "Laisvė". Bet apsirikome, nes "Vilnis" ir "Laisvė" pamatė, kad tuo čia nieko neatsieksi, nes ir taip jau gerai visi žino, ką reiškia sovietuose kalėjimuose "išgauti" bet kokius parodymus. Čia daugumas labai gerai žino, kad sovietai sugeba vykusių pagiminti net ir amerikietiškus dolerius, o ką jau bekalbėti apie eilinio rašto suklustojimą.

Visų dideliam nustebimui komunistinei "Tiesai" į talką pasižovė J. Tysliavos Vienybė. Net dar pasistengdama ją pralenkti, pridėjusi Vinco Rastenio nuotrauką, V. Gedgaudo prieš metus New Yorke fotografuotą, bet jau suklustodama tokią pasaką: "Vincas Rastenis rašo... apie tautininkus"... Nuotrauka įdėta be V.

Gedgaudo žinios. Ta nuotrauka J. Tysliavos Vienybė nori lyg skaitytojui sudaryti įspūdį, jog V. Gedgaudas jį tada nufotografavo, kada kalinys V. Rastenis rusui tardytojui tuos atsakymus rašė.

Apie tą naujos rūšies komunistų sugalvotą lietuvių veikėjų niekinimo metodą visi lietuvių laikraščiai užsiminė. Užsiminė ir VLIKo Elta ir Vokietijos Lietuvių Bendruomenės Informacijos. Ir visi, be išimties, tokiu komunistų elgesiu pasižyškstėjo. Sakysim, net Keleivis taip parašė: "Apie pačią 'išpažintį' nėra reikalo kalbėti ir ką apie ją pasakyti. Jei Bucharinas prisipažino buvęs didžiausias niekšas ir kapitalizmo klapčiukas, tai kodėl Rastenis negalėtų prisipažinti..." Vokietijos Lietuvių Bendruomenės Informacijos taip pasakė: "Tasai komunistinis 'demaskavimo' būdas turi aiškų tikslą: diskredituoti užsienio lietuvių veikėjų visuomenės akyse, skelbiant kuriuos nors senų laikų pareiškimus ar juos iškreipiant ir savaip komentuojant, arba net ir falsifikuojant".

J. Tysliavos Vienybė šiuo požūriu iš visų lietuviškų laikraščių ir informacijos centrų išsiskyrė. Pasigardžiudama, ir kaip minėjome, net pagerindama "Tie-

sos" tą didelį "darbą", nutarė ištisai jį perduoti lietuviškai visuomenei. Taigi, ko čia nepadarė "Vilnis" ir "Laisvė", tą atliko J. Tysliavos Vienybė.

Toks J. Tysliavos Vienybės elgesys yra geriausia laikraščio ir redaktorių moralės atestacija, kurią, reikia manyti, ir skaitytojai sugebės atitinkamai įvertinti.

mus reikalavimus.

Deja, ir ši kartą, kaip ir leidžiant mūsų liaudies pasakas, amerikiečių leidykla stato tuos pačius reikalavimus: iš anksto užpirkti 600 egz. Vieno egz. kaina — \$5. Sudaryti 3,000 dolerių aš vienas pats nepajėgiu. Bet argi būtų sunku sudaryti tokią sumą 600 lietuvių, gražiai įsikūrusių JAV, Kanadoje, Venezueloje, Australijoje ir kitur?

Kai kurie iš Jūsų atėjote į talką ir padėjote išleisti anglų kalba gražiasias mūsų pasakas. Padėkite išleisti ir lietuvių novelių rinkinį, kuris taip pat suteiks lietuvių tautai nemažą garbės. Patikėkit, kad iš visos eilės mūsų knygų buvo įmanoma rinkti labai įdomių ir vertingų kūrinių. Jūs mes turime neatidėliodami išstumti "į didžiąją sceną", nes jeigu mes patys to nepadarysim, tai kas padarys? Gerai žinote, kad didžiųjų valstybių politikų ausys karštais neprigirdi, kai mes užsimename apie Lietuvos laisvės bylą. Bet yra didelė dalis žmonijos, kuri mielai išklauso mūsų rašytojų balsą, ir nesunku būtų juos įtikinti, kad mes esame tokia tauta, kuri turi visas kvalifikacijas būti laisva ir nepriklausoma.

Gerai žinau, kad aš nesu pirmasis ir ne paskutinis, kuris beldžiasi į jūsų duris. Tačiau šventai tikiu, kad iš visos eilės gerų sumanymų, kuriuos reikia remti, "Outstanding Lithuanian Stories" leidimas yra vienas iš pačių svarbiausių.

Jeigu netrukus atsiliepsite į mano šauksmą, šaunioji knyga — "Outstanding Lithuanian Stories" ateis į Jūsų namus dar šiais metais. Ir ji bus lygiai tokia pat graži, kaip ir anksčiau minėtosios "Lithuanian Folk Tales".

Su nuoširdžia padėka ir gražiausiais linkėjimais.

Jūsų

Stepas Zobarskas
Rašytojo S. Zobarsko adresas: 85 - 37, 88 St., Woodhaven 21, N. Y.

Dvidešimt lietuvių rašytojų angliškai

Brangus Bičiuli, Bičiule,

Pereitais metais teko pasidžiaugti nedideliu, bet reikšmingu įvykiu išėvijos gyvenime: pirmą kartą lietuvių kultūros istorijoje buvo paskelbtas lietuvių liaudies pasakų rinkinys anglų kalba — "Lithuanian Folk Tales". Šiomet tasai rinkinys, žymiai didesnis ir gražesnis, išėjo antruoju leidimu. Tai, per trumpą laiką jis apkeliavo didelę dalį pasaulio. Šiandien mūsų pasakas skaito ne tik JAV, bet ir Anglijoje, N. Zelandijoje, Kanadoje ir net Indijoje. Jos taip pat pasiekė Lietuvą ir kai kurias kitas valstybes, esančias už geležinės sienos.

"Lithuanian Folk Tales" eina iš rankų į rankas", rašo man pažįstamas iš Vilniaus. "Džiaugiasi jomis ir Tavo draugai ir kiti. Šiuo darbu jūs ten įprasminot savo gyvenimą".

Taigi, mūsų gražioji liaudies kūryba jau išėjo į platųjį pasaulį. Dabar reikia išleisti į pasaulį ir mūsų no-

veles, kurios jau galutinai paruoštos spaudai. Iš visos čia prieinamos literatūros išrinkau pačius stipriausius ir įdomiausius mūsų rašytojų kūrinius ir pavadinau juos "Outstanding Lithuanian Stories" vardu.

"Outstanding Lithuanian Stories" bus didelė knyga — ir puslapių skaičiumi ir savo turiniu. Tai nekasdieniškas veikalas. Jį sudaro 20 rašytojų, pradedant mūsų

klasikais — Biliūnu, Krėve, Kudirka, Šatrijos Ragana, Vienuoliu, ir baigiant pačiais jaunaisiais talentais. Aš šį rinkinį ruošiau keletą metų. Vertimus rūpestingai ištaisė ir teikė vertingų patarimų amerikietis rašytojas, New Yorko Universiteto profesorius ir "Literary Review" redaktorius Charles Angoff. Taigi knyga paruošta rimtai, atsižvelgiant į panašaus pobūdžio amerikiečių antologijoms stato-

Cicero šv. Antano parapijos mokyklos lituanistikos dalykų VIII skyriaus mokiniai, šiemet užbaigę šios mokyklos kursą. Kairėje stovi mokytojas Juozas Kreivėnas, dešinėje — mokyklos vedėja, Nuotr. Ed. Šulaičio.

Lietuvos generaliniam konsului Kanadoje

min. Vytautui Gyliui

mirus, p. VANDĄ GYLIENĘ ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia

Lietuvos Nepriklausomybės
Talka Toronte

Lietuvos generaliniam konsului

min. Vytautui Gyliui

staiga mirus, nuoširdžiausią užuojautą p. VANDAI GYLIENEI ir artimiesiems reiškia

Lietuvių Tautinės Sąjungos
Toronto skyrius

Mieliems p.p. ALYTAMS, SILIŪNAMS ir SENIKAMS New Yorke, dėl tėvo ir uošvio

Dr. Roko Šliūpo

mirties, reiškia užuojautą

Emilija ir Vincas Rasteniai